

XXXII. ÉVFOLYAM.

CALGARY, ALBERTA, KANADA

1. szám

1979. április 30-án

Bajtársi Levél

**A M. KIR. CSENDŐR BAJTÁRSI KÖZÖSSÉG
KÖZPONTI TÁJÉKOZTATÓJA**

ALAPÍTOTTA 1948-ban néhai vitéz Karsay Jenő alezredes

Kiadja:
a **MKCsBK VEZETŐSÉGE**
VETERANS' ASSOCIATION
of the former Royal Hungarian Gendarmerie
Administration Centre
712-54th Avenue, S.W.,
Calgary, Alberta, Canada
T2V 0E1

VILÁGSZERVEZETÜNK
a M. KIR. CSENDŐR BAJTÁRSI KÖZÖSSÉG — MKCsBK —
alakult 1948-ban.

Bajtársaink hivatalosan bejegyzett jótékonycélu társadalmi egyesületeket alapítottak
az Amerikai Egyesült Államokban:

Ohio államban: Family Society of Hungarian Veteran Gendarmes
(Magyar Csendőrök Családi Közössége) Charter B.56-940,
Cleveland, Ohio, USA., 1958. július 14-én.

Kanadában:

Ontário tartományban: Royal Hungarian Gendarmerie Veterans'
Benevolent Association. No.10. Liber 1163
Province of Ontario, Toronto (Ont.)
1962. szeptember 27.

Quebec tartományban: Association des Veterans Gendarmes
Royaux Hongrois, MKCsBK No. 96 Libro C-268,
Quebec, (P.Q.) le decembre 1972.

Alberta tartományban: Veterans' Association of the former Royal
Hungarian Gendarmerie, No. 8775, Edmonton,
Alberta, 28th October, 1975.

A MKCsBK VEZETŐSÉGE:
vitész Baranchi Tamáska Endre
MKCsBK vezető

A MKCsBK Vezetősége önként és önzetlenül intézi világszervezetünk tájékoztató, nyilvántartó és segélyügyi szolgálatát.

FELADATAINK:

- 1./Bajtársainkkal az összeköttetést fenntartani, érdekeiket képviselni, összejöveteleinkről és a személyi változásokról őket értesíteni.
- 2./Előadások, ünnepélyek társasvacsorák rendezésével anyagi alapot teremteni és ebből rászoruló bajtársainkat és hozzátartozóinkat segíteni.
- 3./Ápolni a szolgálati ideálokat és kegyelettel megőrizni emlékét a volt M.Kir. Csendőrség azon tagjainak, akik a törvény és a rend szolgálatában az emberi szabadságjogok és a közbiztonság védelmében Hazájukért áldozták életüket.
- 4./Az állampolgári jogok és kötelességek megismerése és teljesítésében segédkezni.

(Folytatás a borítólapon utolsó előtti oldalán)

BAJTÁRSI LEVÉL

A M.CSENDŐR BAJTÁRSI KÖZÖSSÉG KÖZPONTI
TÁJÉKOZTATÓJA

XXXII. Évfolyam   Calgary, 1979. április 30-án   1. szám

TARTALOM

1./ A MKCsBK Vezetőség hírei	
vitész Baranchi Tamáska Endre:	
Hősök napi gondolatok	2
Az ügyvezetői munkakör átadása és idgl. átvétele	3
Pénztárellenőri jelentés az 1978. évről	4
1.sz. Körlevél: Irányelvek a 100 éves évfordulóhoz	5
2./ Tanulmányok, cikkek, leírások, versek	
Radnóthy Károly: Újévi köszöntő (vers)	13
Csepi Béla: Mi vagy Te: Száműzött, vagy bűjdöső?	15
Müller Antal: vitész Király Gyula ezds. Úr 86. születésnapjára	18
Sirchich László: Az első bécsi döntés és a felvidéki magyarság	19
Bánfai József: Karácsony Stájerországban	25
Domokos Sándor: A Hósi Emlékmű (rajz és vers)	26
Gyöngyös-Halászi Takách Attila: Pillanatfelvételek a volóci sítanfolyam életéből	28
vitész Kövendy Károly CM: vitész verebélyi Marssó Lőrinc ezredes	32
Jegenyés Pál: 1979. évi Csendőrnapi	36
Kulifay László: Búcsú vitész verebélyi Marssó Lőrinc ezredestől	37
V.B.: „Bakonyi látomás”	41
Útczás Mihály: Vincze Sándor százados halálára	43
Dr. Wass Albert: Kard és kasza (részlet a II. kötetből)	44
3./ Közösségi, egyesületi és társadalmi események	
Beszámoló a Csendőrnapi, Hősök napja és más összejövetelekről	54
A magyar élet eseményei világszerte	64
4./ Bajtársi hírek	
Apáik nyomdokában a magyarságért	74
Böszörmény B. Zsuzsa: A megtartott szó	75
Tagfelvétel, kitüntetés, elismerés, megbízás	75
Eljegyzés, gratuláció	79
Látogatások	80
Betegségek, felgyógyulások	82
Halottaink	84
5./ Értesítések	
A Vezetőség levelesládájából	98
Értesítések	104
A Múzeum hírei	105
Könyvismertetés	109
Gaál József: Itt a tavasz! (Vers)	111
Pénzküldemények nyugtázása 1978.VII.1 — 1979.III. 5-ig	112

Hősök napi gondolatok

Május 30-án a közeli dormonti parkban tartózkodtam. A nap gyönyörűen ragyogott be a hatalmas juharfák lombjai között. Dél felé járt az idő. Sortűz hangzott el, egy kürtös az „Ima” jelet fújta, s az amerikai veterán küldöttség koszorúját lehelyezve a hősök emlékkövére tisztelegéssel nézett az árbócerúdra felszökkenő lobogóra.

Gondolataimban éveket repültem vissza. Haza Magyarországra — szülővárosomba, Nyíregyházára. Szerettem járkálni mindig a csendes, magyar temetőkben. Az a templomi csend, amely azokban honolt, nagyon megnyugtató volt mindig számomra.

... Így májusban történt egy jó pár alkalommal, hogy gimnáziumunk cserkészcsapata önként jelentkezett a hősi sírok rendbehozatalára. Nem kellett messze menni, csak a vasuti fölüljáró hídon áthaladni, s már látszott is a nyíregyházi hősi temető egy dombtetőn. A májusi nap éppen olyan szépen sütött, mint itt a dormonti parkban. Lágy szellő fujdogált néha, hogy megrezgesse a sudár jegenyék leveleit, amelyek élő falként fogták körül a zöld pázsittal benőtt temetőt. Benn a kavicsos utak között katonás rendben sorakoztak a sírok. Így fogadott bennünket minden alkalommal a néma, halott ezred. A fejfákat beton kocka alap, s rajta egyszerű rohamsisak helyettesítette. Az első oldalakon nevek, rendfokozatok, évszámok, de bizony sok tábláról csak azt lehetett leolvasni, „Ismeretlen”. A kék égen néha egy-egy felhő-gomolyag úszott keresztül, a nyárfák halkán susogtak, a tücskök ciripeltek és a vadrózsabokrokron, szomorúfüzek apró madarak adták a templomi zenét, dalukkal dicsérve az Urat. Mi pedig szorgalmasan gyomláltunk, ásóztunk, gereblyéltünk és öntöztük a frissen elültetett virágokat. Az idő hihetetlen gyorsasággal repült. Arcunkat kipirosította a jó erős májusi napfény, s mire kezdett alkonyodni, kész is volt ki-ki a reája bízott munkával. — Ilyenkor még el-sétáltam megnézni azt a hősi sírt, amelyikre édesanyám szokott virágot helyezni. Nagybátyám valahol távol, orosz földben nyugodott és így egyik ezredtársa kapta meg mindig a kegyelet virágait. Jókedvvel szedtük össze szerszámainkat és sorakoztunk, hogy hazafelé induljunk vidám nótaszóval.

Másnap megtörtént az ünnepség és az azt követő díszelgés. A nyíregyházi hősök temetőjében is felharsant a kürt, melynek érces hangja be-lereszketett a levegőbe. Harsány vezényszavak pattogtak, fegyverek ütemesen csattantak, kardok villantak, kezek lendültek tisztelegésre és úgy hallgattuk megindultan az „Ima” jelet...

Most, jól tudom, a magyar hősök temetője otthon elhanyagolt, gazos, a sírok besüppedtek. Nincsenek ma otthon magyar cserkészek, ifjak, akik azokat rendbehoznák. A magyar hősökről, vértanukról ma tilos otthon megemlékezni. A hősi álmát alvó ezred pedig némán várja azt a napot, mikor a nyírségi dombokon és szerte az egész országban újra felharsanhat szabadon a régen hallott „Ima” kürtjel.

Pittsburgh, 1967. május 30.

JEGYZŐKÖNYV

Felvétetett Calgaryban, 1978. október 4.-én 19 óra 30 perckor, Keresztes Lajos lakásán (1328.-87-Ave.S.W.) a MKCSBK. Ügyvezető Törzs tulajdonát képező vagyon és iratok átadása, illetve átvétele tárgyában.

Jelen vannak:

Keresztes Lajos,	dr. Kiss Gyula,	Vörös, Imre,
Szabó Gellért,	Karancz János,	Szelei József,
Szelei József	v. Rácz István,	Szabó Gellért
átadók.	Dr. Fabó Károly,	átvevők.

A megnyitó beszéd után ügyvezető elnök (Keresztes Lajos bajtárs) átadja Dr. Kiss Gyula bajtársnak az MKCSBK Ügyvezetőség összes vagyonát leltár szerint.

Keresztes Lajos, Szabó Gellért és Szelei József bajtársak leellenőrizték a leltárat és azt rendben találták.

Keresztes Lajos bajtárs átadja Karancz János bajtársnak a cím és nyilvántartást.

Karancz János bajtárs átvette a megmaradt boritékokat, (3,500 db.).

Keresztes Lajos bajtárs átadja Dr. Kiss Gyula bajtársnak a jelenlévő irattárat — életrajzok, a százéves évforduló stb.

Keresztes Lajos bajtárs átadja Szelei József bajtársnak az átadás napjáig beérkezett bajtársi adományokat és közös megegyezés után a pénztárcskönyvet csak az 1978 szeptember havi bank kimutatás beérkezése után fogjuk lezárni és átadni, illetve átvenni.

A jegyzőkönyv felolvasása után a jegyzőkönyvet rendben találtuk és lezártuk.

Kelt mint fent.

Átadók:

Keresztes Lajos
Szabó Gellért
Szelei József

Átvevők:

Dr. Kiss Gyula
Karancz János
v. Rácz István
Vörös Imre
Szabó Gellért
Szelei József
Dr. Fabó Károly

Jegyzőkönyv.

Felvétellett Calgaryban 1978. október 16-án 19 óra 20 perckor Keresztes Lajos volt MKCSBK Ügyvezető lakásán az MKCSBK Pénztárkönyv és mellékletei átadása, illetve átvétele tárgyában.

Jelen vannak:

Átadók:
Keresztes Lajos szkv. cső. főtörm.
a MKCSBK volt Ügyvezetője,

Szelei József MKCSBK Üség volt
pénztárosa.

Átvevők:
Dr. Kiss gyula szkv. cső.szds.
MKCSBK B.L. Főszerkesztő és
felelős kiadó,

Szelei József pénztáros.

A bizottság a pénztárkönyvet és mellékleteit átvizsgálta és rendben találta és 9,130.12 azaz Kilencezeregyszázharminc dollár és 12 cent értékben átvette.

Átadók:

Keresztes Lajos
Szelei József

Átvevők:

Szelei József
Dr. Kiss Gyula

ELSZÁMOLÁS

A MKCSBK Központi Ügyvezetőséghez 1978. jan. 1-től — 1978. október 6-ig, és a B.L. Kiadóhivatalhoz 1978. október 7-től 1978. december 31-ig Calgaryba érkező Bajtársi adományok bevételéről, kiadásáról és maradványáról.

T á r g y	Bevétel	Kiadás	Maradvány
1977-ről Át hozat	1,826.23	0.00	1,826.23
1978-ban			
a B.L.-re	5,640.35	2,666.72	1,375.20
a Segély Alapra		755.28	
az Ügyvezetésre		843.15	
a Múzeumra	5.61	5.61	0.00
1978 évben összesen:	7,472.19	4,270.76	3,201.43

1977 évben 2 év lejáratra vásárolt 7 1/4 %-os
577322 (TDR) számú bank kölcsön betéten:

5.000.00

A maradvány és a kötvény készpénz értékben:
azaz Nyolcezerkettőszázegy dollár és 43 cent.

\$ 8,201.43

Calgary, 1978. december 31.

Dr. Kiss Gyula
B.L. Főszerkesztő és felelős
kiadó.

Szelei József
pénztáros.

Az 1978 évi elszámolást felülvizsgáltuk. A visszatért pénzesutalványokat és bankfolyószámlákat előtaláltuk. A fenti összesített kimutatás a MKCSBK Központi Ügyvezetőség és a B.L. Kiadóhivatal pénztárbetétkönyv, bankbetétkönyv és a részletes kimutatás adataival megegyezik, hitelességét igazoljuk.

Calgary, 1979. január 13.

Szelei József
pénztárelenőr.

Vörösmarty Imre
pénztárelenőr.

A fenti pénztári elszámolást átvizsgáltam s azt jóváhagyom. A B.L.-ben való leközlésére visszaküldöm.
Budapest, 1979. febr. 5-én

A M. KIR. CSENDŐR BAJTÁRSI KÖZÖSSÉG VEZETŐJE.

1. sz. KÖRLEVÉL

valamennyi csoport és szörványvezetőnek és bajtársnak,
Állomáshelyén.

Kedves Csendőr Bajtársam!

1978. évi február hó 11-én, Calgaryban (Alberta, Kanada) Ügyvezetőnk és törzsével tartott 1. sz. Vezetőségi Értekezleten kiértékeltek a volt m.

kir. Csendőrség alapítása 100. évfordulóján tartandó megemlékezésre vonatkozó, a világ minden tájáról beérkezett javaslatokat.

Ezen megbeszélés során mérlegeltük a szétszórtságunkkal járó földrajzi, politikai, gazdasági és anyagi helyzet adta különféle körülményeket. Mindezeket egybevetve és később a szükséghez képest kiegészítve az 1981-ben tartandó megemlékezések tervezéséhez összeállítottunk „IRÁNYELVEK”-et, melyeket csatoltan kiadok. Ebből a tervezetből annyit fognak csoportjaink és a központ is megvalósítani, amennyit a helyi körülmények és az anyagiak megengednek.

A hivatkozott „IRÁNYELVEK” javaslatokat tartalmazzák:

- A.) Csoportjaink és szövevényaink részére.
- B.) a MKCsBK központja részére, valamint
- C.) a végrehajtás és az
- D.) anyagiak előteremtésére.

A.)

Csoportjaink és szövevényainkhoz.

1.) 1981 év február havában, a Csendőrnaphoz legközelebb eső, vagy más alkalmas vasárnapon a helyi, vagy a legközelebb eső magyar (r.k., g.kath., ref., ág.ev.) templomban kérjük ünnepélyes istentiszteletet. Ezen legyenek jelen mindazok, akik valaha a m.kir. Csendőrségnél szolgáltak, az MKCsBK rendes és tb. tagjai, hívjuk meg hozzátartozóinkat, a környéken élő honvéd és szh. bajtársakat, a magyar egyesületeket (zászlóikkal együtt), barátainkat, jóismerőseinket is.

Kérjük fel a plébánost (lelképásztort) ünnepi szentbeszéd ima elmondására, s ha szükséges, adjunk neki egy kis írásos tájékoztatást, mely volt testületünk felállítását és működését tartalmazza. Az istentisztelet keretében történhet meg a Jubileumi Zászlószalag megáldása és annak a zászlóánya által a Csendőrzászlóra való felkötése. (1. sz. melléklet). A Csendőrzászlót (piros-fehér-zöld zászló, koronás magyar címerrel) ha esetleg nem lenne a szalaggal együtt készítettessük el, idő rendelkezésre áll. Aszszonyaink hímzésben, kézimunkában ügyesek és gyakorlottak.

Utána következhet — ha helyben már van ilyen — a Magyar Hősimelek megkoszorúzása. A koszorút piros-fehér-zöld szalaggal a csoportvezető tegye le rövid emlékezés elmondása után.

2.) Az ünnepélyes istentisztelet után, vagy más alkalommal a bajtársak látogassák meg a helybeli temetőben nyugvó elhunyt csendőrök sírjait és helyezzenek el néhány szál virágot a kegyelet és emlékezés jegyében.

3.) Rendezzenek a bajtársak alkalmas helyen és időben díszebédet, vagy társasvacsorát. Meg kell hívni a fent már említetteket, valamint mindazokat, akik a megelőző években is hűséges látogatói illetve résztvevői voltak a csoport összejöveteleinek. Meg lehet hívni az állami rendőrség vezetőjét is. Ünnepi beszéd elmondására jó előre föl kell kérni lehetőleg köztiszteletben álló polgári személyt, ha lehet olyan valakit, aki annak idején hivatali állásából ismerte a csendőri szolgálatot.

Alkalmat kell adni, hogy a megjelent hivatalos vendégek az ünnepi beszéd után szintén röviden szólhassanak. Utolsó szónok legyen a csoportvezető, aki megköszönvén a felszólalásokat egyuttal kiosztja az okleveleket és díszermeket.

4.) Műsoros emlékünnepegy tartása. Nagyobb helyeken megfelelő szavlatok, zeneszámok, táncszámok mellett ünnepi beszéd ismertesse röviden a m.kir. Csendőrség feladatát, szolgálatát, működését. Az Adelaide-i (S.A., Ausztrália) csoport 1978. Csendőrnapi rádióelőadása illetve annak helyi szereplőkkel való előadása a célnak igen megfelelne. Utczás M. szds. bs. ottani csoportvez. és rendező minden bizonnal ad útbaigazítást. Néhány hasznos adat és útmutatást csatolok esetleges fölhasználásra (2. sz. melléklet).

B.)

A MKCsBK központ tervei.

1.) A volt m.kir. Csendőrség alapítása 100. évfordulójára a MKCsBK Vezetője Jubileumi Díszermet alapított. Rajza, leírása és elnyerésének feltételei a B.L. 1978. évi 2. számában jelentek meg.

A térítési díj később kerül megállapításra.

2.) Díszoklevél kiadása. A volt m.kir. Csendőrségnél tényleges szolgálatot teljesítettek, a közösségeink rendes és tb. tagjai, a csendőr leszármazottak részére, emlékül arra, hogy a Testületnél szolgáltak, illetve, hogy az emigrációban se feledkeztek meg róla — akik a 100. évfordulót megérik.

3.) Ösztöndíj alapítása. A Széchenyi Társaság által életrehívott torontói (Ont., Kanada) egyetemi magyar tanszéken, vagy bármely más egyetemi magyar tanszéken nyugaton, vagy a Burg Kastl-i magyar gimnáziumban kerül elhelyezésre. Ennek kamataiból minden évben a legjobb tanuló (magyarságismeret, történelem, földrajzban) kapna jutalmat. Előbbséget élveznének a csendőr leszármazottak.

4.) Csendőr Emléktábla elkészítése. Elhelyezésre kerülne esetleg a Múzeumban, vagy olyan magyar vezetés alatt álló egyházi, vagy világi épületben, hol helye és őrzése biztosítva van. (3-5. sz. melléklet.)

1979. V. 4-12-ig Charleston városában (S.C., USA.) a Citadel-ben országos ünnepegeket fognak tartani fabritz Kováts Mihály őbester (1724—1779), az amerikai lovasság megszervezőjének emlékezetére. Ha a Citadel falán egy csendőr emléktáblát tudnánk elhelyezni, nemcsak méltó helye lenne egyik emléktáblánknak, de az is biztos, hogy ott megfelelő őrzésben és gondoskodásban is részesülne.

5.) Domokos Sándor fhdgy.bs-unk (Winnipeg, Man., Kanada), szobrászművész csendőr mellszobrot készít, melyre a felkérést és a szükséges részleteket megkapta, csupán készkiadásai megtérítésének ellenében. Elhelyezésére talán a Múzeum lenne ugyancsak alkalmas.

6.) A BAJTÁRSI LEVÉL díszkiadása. 1980. X. 31-én a B.L. magasabb oldalszámmal, fényképekkel, térképekkel ünnepi szám formájában fog megjelenni. Kérjük bajtársainkat, hogy akinek birtokában van még a

csendőr szolgálatra vonatkozó, különös érdekességgel bíró, vagy történelmileg fontos fénykép, vagy leírás, vagy az évfordulóra vonatkozó saját cikk, küldje el a B.L. címére. Másolat készítése után kívánságára vissza fogjuk juttatni. Tervezünk hozni cikkeket az elmúlt korok mind-egyikéből, beszámolót csoportjaink alapításáról, működéséről és össze-jövedeleikről fényképeket. Kérjük a vonatkozó anyagot — akik még nem tették — küldjék el. Határidő 1979. december 31.

7.) Emigrációs „Életleírás”. Az MKCsBK létszáma kiöregedés és elhalálozás folytán rohamosan csökken. Ezért kötelességünknek érezzük, hogy — amíg nem késő — adatokat, bizonyítékokat gyűjtsünk és hagyjunk az utókor számára. Ezek az iratok lesznek bizonyítékai annak, hogy a volt m.kir. Csendőrség tagjai az emigrációban is megállták helyüket. Ezért az MKCsBK Ügyvezetője 1977. X. 20-án 1. sz. Körlevelében a bajtársakhoz fordult és kérte az adatok összeírását és beküldését. Az „Életleírások” szépen gyülekeznek. Kérjük bajtársainkat, hogy akik még nem tették készítsék el azokat és küldjék be címünkre.

A határidőt kiterjesztem 1979. december 31-ig.

Ha a jó Isten megengedi érni, hogy Magyarország felszabadul, akkor a múzeumi értékekkel együtt haza lesz szállítva. Ha azonban a MKCsBK létszám hiány miatt megszűnik, akkor az utolsó ügyvezető köteles eljuttatni a MKCsBK Múzeum levéltárába, további megőrzésre.

8.) Csendőr tabló. A MKCsBK vezető és az ügyvezetőség 1978. február 11-én Calgaryban a volt m.kir. Csendőrség alapításának 100 éves emlékezetére Csendőr tabló összeállítását határozta el. Az ügyvezető a tabló összeállításával és elkészítésével Szelei József cső., pénztáros és Segédalap kezelő bs-at bízta meg, aki az anyag összegyűjtését megkezdte.

A tabló tartalmazni fogja emigrációs időkről, 1947-től, a grazi Magyar Csendőr Bajtársi Asztaltársaság, a MKCsBK vezetői és az akkori vezetőségek tagjainak fényképeit, a viselt tisztségek és azok időtartamainak feltüntetésével.

A tabló előreláthatólag a MKCsBK Múzeumban lesz elhelyezve.

9.) Jubileumi találkozó. Kívánatos, hogy 1981 év nyarán, ahol a legtöbb bs. él és megközelíthető, az északamerikai földrészen, Montreal—Toronto—Hamilton—Windsor és Cleveland térségében, hozzátartozóinkkal és a tb. csendőrökkel együtt háromnapos bajtársi találkozót tartsunk. Elképzelés: 1. nap: Beérkezés, elszállásolás.

2. nap: Közgyűlés, este társasvacsora.

3. nap: Piknik, utazás haza.

A találkozó lefolyásáról a B.L. képes beszámolót fog hozni, mely egyben tájékoztatónknak utolsó és záró száma lesz. A találkozó megszervezését, rendezését és levezetését a Központi Jubileumi Rendező Bizottság végzi. Elnöke a MKCsBK vezetője. Tagjai az érintett csoportok és szorványok által kiküldött, illetve fölkért bajtársak.

Megjegyzés.

A M.Kir. Csendőrség Oknyomozó Történeté-nek kiadása.

Dr. Rektor Béla szds., egyetemi tanár bs-unk (Tucson, Az., USA.) a B.L.-ben is ismertetett könyvének kézírata elkészült. Megjelenése a szerző kiadásában 1979 év végén, vagy 1980 tavaszán várható. Az okmányokon alapuló szakkönyv felöleli a m.kir. csendőrség történetét és foglalkozik az azt megelőző állapotokkal is, ismerteti az emigrációs összefogásokat. A munka magyar nyelven készül, de később angol nyelven is meg fog jelenni, a szükség szerint.

C.)

Végrehajtás.

Ad A.)

Alkalmas időben és helyen az **IRÁNYELVEK** tanulmányozása után megfelelő értesítés alapján összehívott csoportgyűlésen a bajtársak válasszanak Jubileumi Rendező Bizottságot. Azokat a bajtársakat, akik más egyesületekben is működnek és így nagyobb személyi és helyi ismeretekkel rendelkeznek, föltétlen be kell választani a bizottságba. Elnök a csoportvezető legyen.

A jelenlétet megőrkítő ív aláírása után mérlegeljék, hogy a helyi viszonyok, az egyházak és más magyar egyesületekkel való kapcsolatok alapján hol, mikor és milyen ünnepély illetve összejövétel megrendezéséről lehet szó. Az időpont és a hely megválasztása figyelemmel más egyesületek összejöveteleire nagy fontossággal bír. A terem és zenekar lefoglalása is történjék meg idejében.

A műsor, program összeállításához a szereplők idejében való felkérése kívánatos.

Amikor már majd a részletek, a program végleges lesz, meghívót kell nyomtattatni, vagy sokszorsíttatni és azt előre összeállított névjegyzék alapján a meghívandóknak kiküldeni. Az összejövétel vagy ünnepély megfelelő hirdetése, fényképész biztosítása, a magyar sajtónak beszámoló küldése igen fontos.

A B.L. részére is kérünk részletes beszámolót és fényképeket is.

Ad B.)

A központi tervek megvalósítására és az 1981. évi Jubileumi Találkozó megrendezésére Központi Jubileumi Rendező Bizottságot szándékozom alakítani.

Figyelembe jönnek a fentírt térségben élő csoportjaink és szorványainkhoz tartozó bajtársak, akik kellő személyi és helyismerettel rendelkeznek, s a találkozó megtartására a legalkalmasabb helyet tudják kijelölteni.

Kérem tehát a fenti területen élő csoportjaink és szorványaink vezetőit, hogy válasszanak, illetve kérjenek föl csoportonkint, szorványonkint két bajtársat, akikkel előzetesen írásban, majd 1980 nyarán személyes találkozás alkalmával is az előzetes közösen kialakított és elfogadott terv alapján a találkozót részleteiben is előkészítjük és megrendezzük.

Ugyancsak kérem csoportvezető bajtársaimat, hogy amennyiben elgondolásunkkal egyetértenek és azt támogatják, a megválasztott, illetve fölkért bajtársak neveit hozzák tudomásomra. Határidő nemleges esetben is 1979. június 30.

Ennek a rendező bizottságnak a felállítása és működése alapfeltétele a központi tervek megvalósításának.

A fejleményeknek megfelelően minden további értesítést a Rendező Bizottság tagjaihoz küldendő körlevelekben és a B.L-ben fogunk adni.

Kedves Bajtársaim! A Mindenható külön kegyelme folytán ma mindnyájan megelégedetten, viszonylagosan gondtalanul és békességben élünk. Gyermekeink már mind megindultak és szépen elhelyezkedve a boldogulás útján vannak.

Meggyőződésem, hogy volt Testületünk becsületos, önfeláldozó működését, elesett és elhunyt Bajtársaink emlékét szolgáljuk, ha a 100 éves évfordulóra való megemlékezés érdekében megteesszük mindazt, ami erőnkől, tehetségünkből telik és a helyi körülmények között megvalósítható.

Hiven, Becsülettel, Vitézül!

Sarasota, 1979. február 22-én.

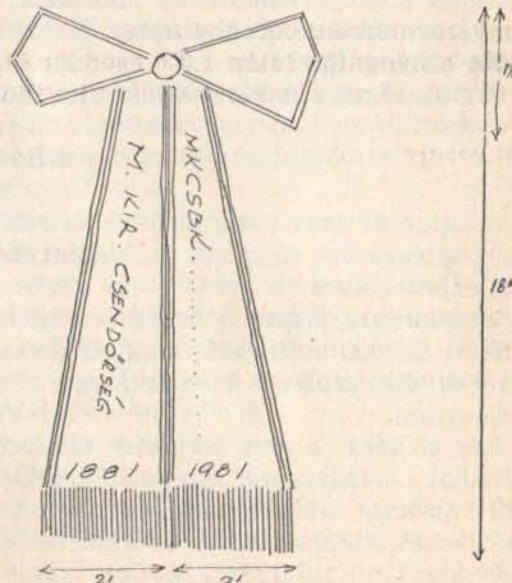
Nikolai Barancsik Tamás kapitány

a M. Kir. Csendőr Bajtársi Közösség
vezetője.

Jubileumi zászlószalag

Színe: Zöld, piros szegéssel
(A csendőr hajtóka színe).

Betük és rojt: Arany

A m.kir. csendőrség a közbiztonsági szolgálat teljesítésére rendelt katonailag szervezett őrtestület.

Feladata: működési területén a személy és vagyonsbiztonság megóvása a közbéke és közrend fönntartása, a büntetőtörvények, rendeletek és szabályrendeletek megszegésének, a véletlenből, vagy bármely természetü mulasztásból eredhető szerencsétlenségeknek, veszélyeknek és károknak lehető megakadályozása, a büntető törvények, rendeletek és szabályrendeletek ellen vétők kinyomozása és az illetékes hatóságoknak való átadása, illetőleg feljelentése. (SZUT. 1§.)

A CSENDŐR az államhatalom képviselője, a törvényes rend és belső béke támasza, az ország közbiztonságának és nyugalmanak őre, az állam és a nemzet bizalmának letéteményese. (SZUT. 71§.)

a csendőr az örskörletben használt nemzeti kisebbségi nyelvet legalább a szolgálat követelményeinek megfelelően 2 év alatt elsajátítani köteles. (SZUT. 85§).

Emigrációban: Ápolja a szolgálati ideálokat és kegyelettel őrizze meg emlékét a volt m.kir. Csendőrség azon tagjainak, akik a törvény és a rend szolgálatában az emberi szabadságjogok és a közbiztonság védelmében Hazájukért áldozták életüket. (MKCsBK feladatai 3. pont).

Mikor 1944-ben a háború az ország határát elérte, a csendőr kakastollas kalapját felcserélte rohamsisakkal és együtt harcolt a hadrakelt seggel és résztvett a visszavonulási harcokban.

A csendőrség létszáma 1944 nyarán 22.000 fő volt. 1945. március 15-ére ez a szám 11.000-re apadt. A többi elesett, eltűnt, vagy fogságba esett. Csak a Budavár tömegsírjaiban közel 3.000 csendőr alussza álmát. A szovjet által fölállított új kormány egyik első intézkedésével feloszlatta a m.kir. csendőrséget, tagjait pedig példátlan üldözéssel és kegyetlenséggel pusztította, kivégeztette, internálta az ország határain kívülre is, s kényszermunkatáborokba tette.

Ma a nyugaton talán 1.000 csendőr él, mindössze 5 %-a az utolsó létszámnak. Ezek elhelyezkedtek, új otthont alapítottak maguknak, gyermekeiket felnevelték, iskoláztatták, s szorgalmukkal, becsületességükkel és ügyességükkel megbecsült polgárai lettek a befogadó országoknak.

Megjegyzés

Az ünnepi beszédet rövidre és velőre kell fogalmaznunk, nehogy az unalomba fuljon. Ezt azonnal követnie kell a műsorvezető részéről az illető állam nyelvére átültetett még rövidebb szövegnek.

Bele kell venni még azt is, hogy a m.kir. csendőrség nem csak a magyarság erkölcsi és anyagi javainak volt pártatlan védelmezője, hanem a magyar földön lakó más nemzetiségű lakosságnak is. A m.kir. csendőrség tagjai nem politizáltak, végezték esküvel fogadott hivatásos kötelességüket nemzetiségre, vallásra, fajra, nemre, állásra, foglalkozásra való tekintet nélkül. Pártatlanságáért, önzetlenségéért mégis lakolnia kellett. 1945 után tagjait üldözték, a Testületet halálra ítélték, sokan em-

bertelen kínzások következtében haltak mártírhálált, másokat kényszer-munkatáborok, börtönök nyeltek el.

Erre a kimagasló ünnepre, amely az egyházakkal karöltve kezdődhetne fel kell vonultatni a volt Testület még élő tagjait, a MKCsBK tagjait, tb. tagjait feleségeikkel, gyermekeikkel, unokáikkal a lehetőség szerint nemzeti díszviseletben, vagy népviseletben. Az ünnepségen, vagy a színpadon legyenek ott a magyar és a befogadó országok zászlói. Az ünnepség kezdődjék a befogadó ország himnuszával, utána a magyar himnusz, a végén a Magyar Hiszekegy zárhatja be a műsort.

Az ünnepség helyét jól ki kell választani, nehogy a túlszűfolttság, a biztonság hiánya, vagy kedvezőtlen időjárás lerontsa a magasztos ünnepség hatását.

PITTSBURGH, 1978. IV. 25.

TERVEZTE:
VITÉZ NS. BARANCHI TAMÁSKA ENDRE

3. sz. melléklet

Tanulmányok, Cikkek, Leírások, Versek

Radnóthy Károly

Újévi köszöntő

Isten veled te gondtalteljes év,
Üdvözlöm az ujjannan jöttet,
Ez még hozhat számomra újat,
Te már mehetsz, csak gond van mögötted.

Jöjjön az új, telve színes reménnyel,
Hozza az élet új, boldog dalát,
Menj te megunt, vidd el a bút, a gondot,
Emléknek sem hagyj itt, lábnyomát.

Jöjj már te Újév, fiatalon, frissen,
Hozz a magyarnak mindent, mit remél,
Aranyló nedűt Tokajhegyaljáról
S a rónák ringó kalásztengerét.

S még egy, amiért várunk szívrepesve,
Amit fájó szívünk tőled akar,
Békét hozz Újév! Békét s szabadságot!
Ezt kéri tőled minden jó magyar!

Varga István:

Kedves Csendőr Bajtársak és Vendégek!

(Elmondotta a Calgary-i Csendőrnapon, 1979. II. 11-én.)

98 éve annak, hogy Magyarország Apostoli Királya I. Ferenc József 1881. február 11-én aláírásával szentesítette a m.kir. Csendőrség megalapításáról rendelkező törvényt. Ez alatt a 63 év alatt Magyarországon nem volt maffia és hasonló szervezett bűnszövetkezet, a mi anyáink és nagyanyáink, szüleink és nagyszüleink nyugodtan dolgozhattak, nem kellett attól tartaniok, mint a mai anyáknak, hogy kint a folyóparton, parkokban játszó gyermekeikre beteges hajlamú elmebeteg (psychotikok) törnek, megerőszakolják és számtalanszor meg is ölik őket, majdnem minden esetben oly lelki kárt okoznak fejlődésükben, amelyet sok esetben a mai nevelési tudomány se tud gyógyítani.

Amikor visszagondolunk gyermekkorunk szép Csendőrnapijaira, minden év február 14-ére, amelyet Magyarország Kormányzója 1931-ben vitéz Szinay Béla, a csendőrség felügyelőjének javaslatára Csendőrnappá nyilvánított, önkéntelenül a régi római közmondás jut eszünkbe: „Donec eris felix multos numerabis amicos...” Azokon a Csendőrnapon az egész ország népe a barátotok volt. '45 után egyedül maradtatok... Hova lettek a barátok? Az akkori állapotokra a Tompa Mihály-i szavak éppen úgy ráillettek, mint a Bach korszakra: „Bújt az üldözött, s felé géppisztolyos ÁVÓ-s tört otthonába, s szertenézett s nem lelé honját a hazában.” Akik közületek ki tudták lopni életüket és azok, akiket nyugaton talált a háború vége, nem maradt más választás számotokra, számunkra, mint új hont keresni túl a tengeren. Akik bentrekedtek a szegény letiport Hazában, azok sokszor még a börtönökben se vigasztalhatták magukat Arany János szavaival, hogy: „Hála Isten este van megint, mával is fogyott a földi kín...”, mert kínzóik 3 shiftben dolgoztak.

A m.kir. Csendőrség feloszlását a rendszer, hogy igazságtalan társadalmi és gazdasági rend védői voltak a csendőrök. Ki a felelős a társadalmi és gazdasági rendért, annak fejlődéséért? Bizonyosan nem a polgárok személy és vagyonbiztonságának őrei. Nem voltak talán nekünk olyan vezetőink a történelem folyamán, akik igazságosabb társadalmi és gazdasági fejlődést kezdeményeztek? A népjólét, a társadalmi gondoskodás fejlődésének történetében a fehér ember társadalmában első helyen találjuk első szent királyunkat, Szent Istvánt, aki az özvegyekről és árvákról intézményesen gondoskodott. 1945-ig minden vármegyében működött az általa alapított árvaszék.

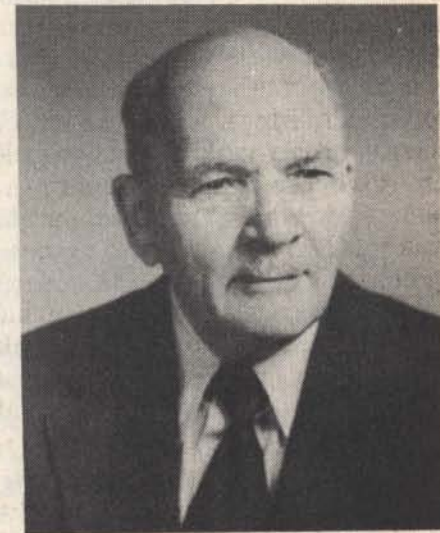
A mi II. Rákóczi Ferencünk volt az első Európában, aki a jobbágyot felszabadította és földet adott a fölzsabadított jobbágnak. 1848-ban a felszabadított jobbágy törvény előtti egyenjogúságáért, a szabad sajtóért, gyülekezési szabadságért és a 13 pontba foglalt egyéb emberi és nemzeti jogokért az egész nemzet fegyvert fogott. Az áldozatok között ott találjuk főurak, egyszerű nemes emberek, városi polgárok és földművelő emberek neveit.

Nálunknál számarányban sokkal erősebb nagyhatalmak mindig vérbefolytották a magyar nemzet törekvéseit, hogy igazságosabb társadalmi és gazdasági rendet alakítson ki magának. Feltételezhető az Rákosiról és Gerőről, hogy ők nem ismerték hazánk történelmét? Ez nehezen hihető el, hiszen mindketten tanult emberek voltak. Miért követelték tehát a m.kir. Csendőrség feloszlását? A válasz egyszerű: A m.kir. Csendőrség, mely rendeltetését és szolgálatát „Híven, Becsülettel és Vitézül” látta el 63 éven keresztül nem lett volna alkalmas és hajlandó párt-határozatokat végrehajtani, honfitársait kínozni és nemzetünk történetében a legnagyobb magyar emberirtást, az ún. abortusz törvényt végrehajtani. Ezért kellett a m.kir. Csendőrséget feloszlítani.

Azóta otthon és idekint is sokat változott a világ. Ismét fel kell idéznünk egy régi, római közmondást: „Tempora mutantur et nos mutamur in illis”... Változnak az idők és velük együtt változunk mi is. E megváltozott körülmények között nekünk, akik a II. Világháború alatt még fiatal katonák voltunk, ma már mindnyájan az emberi életkor második felében vagyunk, felvetődik a kérdés: Mi legyen álláspontunk e megváltozott körülmények között. Szeretném, ha mindnyájan vissza tudnánk szállni gondolatban elhagyott Hazánk egy-egy laktanyájába, ahol valamikor ott álltunk sorban, s mint ujoncok letettük a Honvéd-esküt. Engedjétek meg, hogy felidézzem a Honvéd-eskü utolsó szavait: „...magamat mindenkor derék magyar katonához és hű magyar hazafihoz illően viselem és ezáltal becsülettel élek és halok. Isten engem úgy segítse!” Azt hiszem, hogy e szavak tartalma ma is és mindenkor megfelelő eligazítást nyújt számunkra.

Amikor a jövőre gondolunk, fel kell idéznünk a mi korunk legnagyobb magyarjának Mindszenty hercegprímásnak szavait, melyeket itt mondott látogatása alkalmával közöttünk: „Igen fontos, hogy szerte a világban erős magyar egyesületek legyenek, hogy amikor üt az óra, szegény Hazánkért cselekedni tudjunk!”

Kérve kérek tehát Benneteket, Csendőr Bajtársak, miként eddig is tettétek, maradjatok velünk a magyar egyesületekben, s dolgozzatok továbbra is együtt velünk. Gyertek velünk továbbra is templomainkba, s imádkozzuk, énekeljük együtt, hogy: „...Megbocsátunk mindazoknak, akik reánk törtek...””, hogy ezáltal méltók legyünk a Mindenható várva-várt ajándékára, hogy visszaadja mindnyájunknak, az egész magyar nemzetnek a drága magyar földet!

Csepeli Béla:

Mi vagy te: száműzött-e vagy bújdosó?

Mi csendőrök sem száműzöttek, sem bújdosók nem vagyunk. Hát akkor kicsodák?...

Mi a hazánkat nem önként hagytuk el, hanem mint hivatásos katonák háborús szolgálat, sőt harcok közben az ellenséges túlerő nyomására. Amíg tartott a lehetőség védeni a magyar földet, ott voltunk az ellenséggel szemtől-szembe, elérhető távolságra fegyverekkel vagy kézitusákban érintkezésben vele. A jelszó volt: visszatartani az orosz áradatot, mely az árvíz elemi csapásaként árasztotta el Magyarországot. Ez honvédelmi feladat volt, a hon, az ország, az egész megtartásának feladata. Megkívánta az utolsó méterig, az utolsó lélegzetvételeig tartó ellenállást. S mi ezt megtettük. Hitünket, szándékainkat, terveinket az a remény tartotta fenn, hogy az utolsó percben, hogy az utolsó lélegzetvételeig hozhat fordulatot és sorsunk halotti szemfedőjét elhárítja felőlünk a gondviselés, a szerencse. Nem így történt. Csalódtunk, Pedig az önfeláldozásig készek voltunk a végzet ellen csatázni.

És ez nem száműzetés, sem önkéntes, sem kényszerített. Nem önként hagytuk el hazánkat, őseink földjét, nem is kényszerítve, mintha valaki megfélemlített volna. És ma sem félünk. Nem félünk, mert a keblünkben őrzött szándékaink ma is élnek, amikor eszközökkel, módokkal elevenen tartjuk a paraszat, mely csak alkalomra, jó időjárásra vár, hogy szándékainkat lángra lobbantsa, erőtadó tüzzé fejlessze.

Nos, kedves Bajtárs így gondolkozol, így élsz-e, vagy csak gyorsan

tűnő felvillanások az olykor hozzádérő különféle alkalmakkor, pl. amikor emlékezel a tereptárgyak érdekességeire, az esténként hazafelé ballagó kaszás-kapás emberekre és arra a függetlenségre, mellyel szolgálatodat elláttad? Ezeket is milyen gyorsan szétfújja egy látogatás, egy telefon, egy a mai napot fenntartó feladat, elvégeznivaló.

Ezekben a körülményekben van elrejtve a felelet: száműzött vagy-e, vagy csak bújdosó!

Én magamat a szabadság hadifoglyának tartom. Micsoda ellentmondás ez, — majdnem megfordítva is ki lehet mondani. Azért élek fogságban, mert nem vagyok szabad a hazámért való munkálkodásban, népem, nemzetem megszabadításában. A szabadságban. Mi kellene ahhoz, hogy ebbe a tevékenységbe találjak célravezető tennivalót? ... Itt kint ezer mérföldekre távol, idegen világnézetek fogságában.

Mert miben élünk ma már? ... Az emlékezésekben. Időnként ellátogatunk hazafias ünnepélyekre, alkalmi felolvasásokra, — olvasunk eseményekről, történésekről, aggodalmakról és levegőt csépelő indulatkötésekről, melyeknek édes-keserű az ize. Sokszor simogatjuk meg emlékeinket, sokszor szorul ökölbe a kezünk, de csak titkon a zsebünkben, mert érezzük, hogy jó embereknek kell lennünk, hiszen pusztá életünk megtartását is nagyrészt másoknak köszönhetjük.

Érdekes helymeghatározás... Fogság, de nem az ellenség drótsövényei és őrtornyai között. Fogság, mert nem mehatsz haza. Az otthoniak sem élnek szabadságban, csak engedélyben, hogy élhessenek az ellenség által engedélyezett területen és módon. Még emlékeink is fogságban vannak s jaj neked ha sóvárgásodat nyíltan, nyilvánosan kimondod, — otthon — őseid ezeréves földjén.

Itt a külföldön szabad vagy, de a legnagyobb szabadság: a haza el van zárva előled. Milyen jó Flórián Tibornak, aki lelki metamorfózist végzett el magában s itt él Millford-i remeteségében. Az idegen földet átfestette otthoni színekre, a levegőt otthoni ózonra változtatta át, mikor lelkét belemártotta katalizátor gyanánt az erdőkbe, hegyekbe, állatokba, madarakba, virágokba s miközben ő magyar maradt, környezetét is magyarrá változtatta, faragta, festette és ezzel megszabadult a fogságtól, az idegen világ fogságától. Flórián Tibor igen... de mi? ... Hallottam életrevaló, ügyes csendőrökről, akik kicsinyben lemásolták Flórián Tibor átváltozását, de hol van még egy Flórián Tibor, aki nemcsak környezetvilágát alakította át magyarrá, de meggazdagította otthonról hozott lelki világát is. Mi is megtettük a magunkét, de csak nagy lelkek képesek nagy munkát végezni. Mindenkire hatót, mindenki által követhetőt.

Mi megragadtunk a szabadság hadifogságában, mások a szabadság rabszolgái lettek. A szabadság nem egyéni, nem egy ember dolga. Mindnyájunkért kell dolgoznunk! És nem elég, ha csak egyesek dolgoznak érte. Mindenkinek kell... ahogy lehet.

Bújdosó az, aki „nem lelé honját a hazában.” Igaz, hogy mi sem leltük honunkat hazánkban, de mi nem is kerestük ott abban a kockázatos életben, melyben oly sok bajtárs lelte halálát állati bosszúszomjából. A

megmaradt is szegyenletes, lealázott, embertelen viszonyok között pusztult el, vagy ha életerejéből maradt még egy morzsányi, abból tengődik a jobb jövőnek minden reménye nélkül. Mi nem vagyunk bújdosók az idegenben, de ők szívszaggatóan bújdosók saját szülőhazájukban. Ők nem hadifoglyok idegen világban, de rabok saját országukban. Ahol a bilincsek nem kézen-lábon vannak, hanem az imádságon, lelkük legelzárta kamrájában is. Minket felemel a szabad élet hadifogsága idegen földön, őket megöli a szolgaság saját hazájukban.

Bajtárs!... el tudod-e csak képzelni is milyen szívfacsaró érzés, mikor ciángázos méreggel telt levegőt töltenek otthon a hazafiasságot szomjazó lelkekbe és széttépik népünk, nemzetünk nagyságos történelmét s helyébe egy Keletről hozott hódítóanyagot injekciónak gyermekeink, unokáink lelkébe? ... El tudod-e képzelni, hogy csak egérutakon él az, aki nem sehonnai bitang ember? ...

Mindnyájan tudjuk, hogy kik azok akik az otthoni magyarokat pórázon és korbáccsal vezetik, azt is ki az ő főhatóságuk. Tudjuk, hogy minket ellenségnek tartanak, mert nem érhetnek el bennünket pórázzal, korbáccsal. De behunyják szemüket és úgy gondolják, hogy ha nem néznek ránk akkor mi sem látjuk őket és mesterkedésiket. — Pedig olyan meztelenül állnak, hogy rossz rájuk nézni. De, mi rosszban, jóban megpróbáltunk vagyunk és annál szemesebb szemmel kísérvük az otthoniak életét, sorsuk változását, de a felénk nyulkáló kezüket ellökjük magunktól. Minden sorsadta körülménnyel meg tudunk alkudni, de sohasem az orcátlan közeledésükkel.

Bajtárs!... bajban vagyunk mindnyájan, legyünk társak és figyelmezzünk magunkra, de ellenségeinkre is. — Legyünk kard és pajzs és el ne aludjunk a vigyázásban. —

Negyvenhét éves voltam, amikor el kellett hagynom hazámat. Nem szempontokból, tehát nem számításból, hanem a legkérlelhetetlenebb erőszak és fenyegetés nyomására. Már akkor sem hittem el a kommunisták egyetlen fogadkozását sem. És még a nyomoruságos élet próbátévére sem, mint sokan, akik egy év után már azt hitték, hogy elmúlik a bosszúszomj, felhagy a megsemmisítés állati ösztöne, — és újra kakastejjel süti nekik a kenyeret a kecskeméti menyecske.

Bizony harminchárom éve annak. Harminchárom éve minden éjjel hazámról álmodom s álmaim átsétálnak napjaim valóságába is és minden ami ér, szomorkodtat, vagy éppen megelevenít, elvisz hazámba és ott élem át azokat. Sokszor vagyok nappal is olyan élénken otthon, hogy még a falusi kutyák hangjából is megismerem, melyik kié. Emberek, állatok, füvek, fák, virágok nyüzsögnek emlékezetemben; összenövök velük, mint ahogy igazán sohasem szakadtam el tőlük. Tájak, vidékek boltozzák be látóhatáromat, ha az amerikai élet nyugton hagy és feléjük fordulhatok. Országom, népem történelme sohasem hagyott el engem és amikor ez a bizakodás melepszik fel bennem, bizton hiszem, hogy országom, népem, tájak és vidékek és a bennük harminchárom éve bukdácsoló élet viszont rólam álmodik.

És ez minden, ami nekem kell, semmi más! ...

vitész Király Gyula ezds Úr a MKCsBK örökös tb. vezetője feleségével és Müller Antal örm. a Sao Paulo-i csoport vezetője 1978-ban.

Müller Antal:

vitész Király Gyula szkv. m.kir. csendőrezredes Úr 86. születésnapjára.

(Elhangzott Jundiai-ban, Brazília, díszebéd alkalmával 1978.XI.12-én.)

Az idő, hogy elszállt... cserebogár, ... sárga cserebogár, mondhatná a mi ünnepeltünk, vitész Király Gyula ezredes úr. Az idő, 86 esztendő elmulott, de a „Tölgy” — még megvan, — szembenéz és ellenáll az élet viharával még most is, minden, a szervezetére hatni akaró kór, vagy betegség — a jól edzett szervezete fölénnyel ellentáll 86 éves korára is!

Gondolhatnánk magunkban, hogy igen, — könnyű volt eddig eljutni, mert a magas pozíció és a kényelem hozzásegítette. Igen, — ezt elgondolni lehet, — de mondani nem! Én, aki ismerem ünnepeltünk „Curriculum Vitae”-jét — bizony az élet — a sors — nem volt mindig kegyes Vele szemben. A küzdelmét — már mint hosszú, bőgatyás pörgékalapos, csizmás parasztgyerek kezdte az iskola padjai között. Mindig kitűnő eredménnyel végezve évváró vizsgáit. Igen fiatalon — már mint katonatiszt állt készen, hogy a Reá háruuló tisztséget, a Katonai Akadémiában tanultak alapján, — a gyakorlatba áttegye úgy, hogy alantasaiból mindig a legmesszebbmenő tiszteletet és elismerést váltson ki, mert gerinces katonaember volt. A kimondott szóra támaszkodva, azt rendületlenül betartotta, — de másokkal is betartatta!

Az igazságnak mindig nagy híve, soha nem hozott bírálatot, mert mint magasrangú tiszt, azt megtehetette volna. Nem így — és nem ilyen alapon kívánta a magas polcot elérni, hanem a veleszületett szerénysége,

magas kultúrája, intelligenciája és a személyét övező elismerése juttatta abba a magas állásba, amelyet a második világháború befejezéséig betöltött.

Utána a „Nyugat”-ra való menekülés következett, — kedves mindnyájunknak az lett a sorsa. Otthagyni mindent ami kedves volt — Hazát, családot, házat, földet, hivatást — és egy sötét lepelszerű valamibe jutni, melyet semmi esetre nem lehetett jövőnknek mondani. Bizony az, nekünk magyaroknak, átláthatatlan, bizonytalan — függetlenségünket — a hazai rögöt is elveszítve a lábunk alól — tanácstalanul — támasz nélkül álltunk a nagyvilág színpadán. Ugyanilyen keserű érzések közepette találta magát, vitész Király Gyula ezredes úr is, — távol a Hazától — idegen földön.

De megmutatta ott is, hogy Ő úr és férfi is! A legalacsonyabb rendű munkáktól sem rendült meg, hanem azokat éppen úgy ellátta, mint a legprecízebb feladatának akármelyikét. Itt Braziliában — ketten — Endre fiával együtt kemény fába vágva fejszéküket — bebizonyítva magaskörű ismereteiket a vegyészet terén, sikerült laboratóriumban, eddig ismeretlen műanyagokat kitermelniük, melyek az iparban és a kereskedelemben igen nagy fontossággal bírnak. Természetesen ezt az eredményt nem ilyen könnyen lehetett elérni, ahogyan én ezt rövid szavakkal ecseteltem. Hosszú hónapok kísérletezése — éjjel-nappal járó fejtöréssel — éjjeleken át nem alvással járó munkát igényelt! De sikerült, érdemes volt küzdeni, érdemes volt oly sok mindenről lemondani. Ahogy látjuk, a megélhetéshez szükséges „Manna” nem esett az égből, hanem az eredményt kemény kézzel kellett kicsikarni.

Legyen megengedve, hogy ebben az ünnepélyes órában elsőnek emeljem poharam, felköszöntvén v. Király Gyula ezredes urat — kérvén a Mindenhatót, hogy még sok évig éljen és még sok jó egészségben legyen része e földi életben! Eljen!

Még megemlékezni kívánok itt — jelenlevő Dávid József bajtársról és barátunkról — aki a sors iróniája folytán ugyanezt a napot tartja születése napjának. Öneki is gratulálunk és további jó egészséget és hosszú életet kívánunk! Felköszönteni kívánom még a jelenlevő hölgyeket és Gyurikát — akik méltó kerettel járulnak szép ünnepélyünkhöz.

Sirchich László:

Az első bécsi döntés és a felvidéki magyarság

Immáron negyven esztendeje, hogy a bécsi Belvedere palotában a trianoni magyar-csehszlovák per újabb állomásához érkezett...

Amikor felidézünk 1938 őszének a Dunatáj trianoni csódtömege felszámolását célzó törekvéseit, emlékeznünk és emlékeztetnünk kell a belvederei rendezést megelőző néhány olyan, ma már történelmi előkörülményre, amely a nyugati közvélemény elfogulatlan, sajnos igen vékony szektora, de a nálunk gyorsan és könnyen felejtők felé is megfelelően

érzékelteti a nagyjából néprajzi alapon történt döntés vitathatatlan jogosultságát.

A jólismert beállítás, amely az első bécsi döntést az akkori konsteláció meghatározta európai általános fejlődés függvényének tekinti, könynyű és átlátszó alibi a magyar népet is egyébként megillető önrendelkezési jog gyakorlati érvényesítésének megtagadására.

1938 őszének eseményeit a húszesztendős előzmények nélkül elemezni már önmagában is elfogultságra, a magyar-cseh-szlovák viszonyt meghatározó tényezők ismeretének teljes hiányára vall.

Az imperialisztikus trianoni határmegvonás következményeként egyensúlyát veszített térséget maradéktalanul ellenőrző Csehszlovákiának, a kisantant inspiráló és vezető hatalmának machiavellisztikus kovácsai a huszas években elhangzó nyilatkozataikkal nemcsak koncepcióhiányról, de az általuk felidézett közép-európai vákuum következményeként, teljes bizonytalanságukról is tanúságot tettek. Akkor még élénken emlékeztek, miként született meg a trianoni határ...

A megkérdezése nélkül, akarata ellenére elszakított felvidéki magyar millió pedig Trianon előestéjén, 1920. június 2-án bátor képviselőjén, a később kiutasított Körmenyi-Ékes Lajoson keresztül nyilatkozta ki... hogy csak azért vesz részt az új államalakulat parlamenti ülésén, mert „ezúton véli biztosíthatni a lehetőséget arra, hogy a vele elkövetett példátlanul súlyos nemzetközi igazságtalanságoknak, a közjogi és magánjogi jogfosztásoknak ellene alkalmazott rendszerével szemben tiltakozó szavát messzehangzóan felemelhesse...” Hangsúlyozta a nyilatkozat, hogy a felvidéki magyarságot megkérdezése nélkül csatolták a Csehszlovák Köztársasághoz, majd ezekkel a drámai szavakkal fejeződik be: „Önrendelkezési jogunkat soha és semmiképpen fel nem adjuk, azt fenntartjuk és követeljük!”

A felvidéki „Egyesült Magyar Párt” 1938. őszén elhangzó deklarációja ebben a szellemben, a felvidéki magyarság húsz esztendősi lelki magatartásának hű tolmácsolójaként jelenti be, hogy ragaszkodik népi önrendelkezési jogához és maga veszi kezébe sorsának intézését. Ez a kiáltvány — Belvederét jóval megelőzve a felvidéki magyarság megmáshíthatatlan akaratának ma már történelmi dokumentuma.

A dunai népek ellen elkövetett csehszlovák bűnök 1938 őszén bosszúlták meg magukat. A széteső köztársaság szlovákságának nagy többsége azelőtt sem tette magáévá Benes Edward úgynevezett „csehszlovák állam és nemzetkonceptióját”, s nem mutatott hajlandóságot a „közös patriotizmus” elfogadására. Az akkori csehszlovák vezetőkörök valóságérzéki hiánya és szovjetorosz illúziói, konok elfogultsága következményeként eredménytelen Runciman-misszió, az első köztársaság többi, úgynevezett „nem államalkotó” nemzetiségeinek elkeseredése, rohamosan növekvő nyugtalansága olyan válságos európai légkört alakított ki, amelyet csak a szeptember 28-i müncheni négyhatalmi egyezmény oldhatott fel. Az alapjaiban megváltozott konstellációban látták a szlovákok elérkezettnek az időt, hogy gyökeres revízió alá vegyék ők is az autonómiát ígérő pittsburghi szerződéssel, a turócszentmártoni deklaráció be nem tartott

titkos klauzulájával, a „vacuum iuris” elméletre TUKA-perrel felelő súlyosan megterhelt cseh-szlovák viszonyt.

A szlovák néppárt Zsolnára összehívott pártközi értekezletén kombinációban nem volt hiány. Voltak, akik a teljes elszakadásra gondoltak, komoly pártja volt a lengyel-szlovák egyesülésnek, de a magyar-szlovák unió gondolatának is. Erre nézve Kánya Kálmán külügyminiszter szeptember 27-i 5993/106 sz. Hóry András varsói követhoz intézett számjeltávirata különös figyelmet érdemlő dokumentum... (Tiso a napokban három pontban foglalta össze kívánságait Magyarországhoz való csatlakozásuk esetére. Ezek: 1.) Központi hivatal végrehajtó hatalommal Szlovenszko közigazgatását illetően és a szlovák nyelv hivatalos használata. 2.) Külön országgyűlésféle törvényhozó hatalommal saját belügyeiben, vallás- és közoktatásügyekben és igazságügy terén személyi ügyekben. 3.) Költségvetési kvóta. Tisoval közöltük, hogy kívánságait akceptáljuk, mit megnyugvással vett tudomásul.” Végül is — hosszas és heves vita után — a többségi határozattal létrejövő zsolnai manifesztum deklarálta Szlovákia autonómiáját.

A müncheni négyhatalmi egyezmény 2. sz. függeléke alapján „a négy nagyhatalom kormányfői kijelentik, hogy amennyiben a Csehszlovákiában élő lengyel és magyar kisebbségek problémáját az érdekelt kormányok három hónapon belül egyezség útján nem rendeznék, a kérdést a ma összeülő négy nagyhatalom kormányfői újabb értekezleten tanulmány tárgyává fogják tenni...” Az 1938. október 9-én Komáromban végre meginduló tárgyalásokon az új „kötőjeles” államjogi helyzetnek megfelelően a szlovák Msgr. Tiso vezette Cseh-Szlovákia delegációját. Az első napon még kedvező légkörben indultak meg a tárgyalások, s a cseh-szlovák delegáció beleegyezett Ipolyság és Sátoraljaújhely-kisállomás „jósándékot” jelképező azonnali átadásába. Másnap már nyilvánvalóvá vált, hogy a Kánya Kálmán és Teleki Pál vezette, Andorka Rudolf vk. ezredes, katonai szakértő bevonásával tárgyaló magyar kormányküldöttségnek az 1910-es népszámlálás alapján felvázolt etnográfiai határra vonatkozó javaslata a cseh-szlovákok merev ellenzésével találkozott. Tisoék először csak a Csallóközt, majd ennek háromszorosát kb. 5,400 négyzetkilométert 350.000 lakossal ajánlottak fel. A négy napig tartó komáromi tárgyalások, amelyekre a cseh-szlovákok bizonytalanul és felkészületlenül, a magyar delegáció viszont bőséges anyaggal, s a Dunatáj akkori legkiválóbb nemzetiségi szakértőjének, Teleki Pálnak a színek elrendezésével nemcsak a nemzetiségi megoszlást, de a népsűrűséget is bemutató híres nemzetiségi térképével felszerelten érkeztek, a Csehszlovák küldöttség magatartása miatt október 13-án megszakadtak.

Itt nem lesz érdektelen megjegyezni, hogy régebbi kiegyezési törekvések mindig a néprajzi, nemzetiségi szempontokat igyekeztek hangsúlyozni, vették kiindulási alapul. Így az 1861-es szlovák Memorandum a Felvidék szlováklakta részeit javasolta ún. felsőmagyarországi szlovák kerületté alakítani. A kerület fővárosává akkor nem Pozsonyt, hanem Besztercebányát jelölték meg. Hogy a trianoni határ messze meghaladta az amúgy is elképesztő szlovák aspirációkat, utalunk Holdzsa Milánnak

1918 őszén a demarkációs vonal megvonását illető Bartha Albert hadügyminiszterrel Budapesten folytatott tárgyalásaira. Prágában erre olyan „riadalom és izgalom következett, amelyet soha előtte és utána nem láttam” — vallja Vavro Srobar a csehofil vezető szlovák politikus, későbbi teljhatalmú miniszter, aki Hodzsát hazaárulással vádolta. Végül is Benes erélyes közbelépése állította le a további budapesti tárgyalásokat.

Komáromot hosszas diplomáciai tevékenység követte. Hangsúlyt érdemel, hogy az akkori magyar kormány — elfogulatlan nyugati megfigyelők, így Macartney szerint is — föltétlenül négyhatalmi döntés tárgyává kívánta tenni a magyar szlovák vitát. A magyar külügyminiszter ezt az óhaját Párizs felé, de London irányában még nagyobb nyomatékkal ismételte meg. A magyar államfő Neville Chamberlainhez intézett levele a kevésbé ismert, de döntő dokumentum az akkori messzenéző magyar koncepciókat illetően. Horthy kormányzó levelére Chamberlain — többek között — így válaszolt: „...az az őszinte óhajunk, hogy ez alkalommal érthető legyen egy jóakaratsugallta, s minden érdekelt fél jogán és érdekein alapuló egyezmény, amely enyhíti a nemzetiségi sérelmeket... Lord Halifax október 24-én, Edinburghban tartott beszédében kijelentette, hogy Ófelsége kormánya elismeri, Magyarországnak jogos követeléseinek vannak, s reméli, hogy békés tárgyalások útján lesznek kielégíthetők...”

A bécsi Belvedere palota

A hosszú vita során a magyar kormány népszavazás útján történő döntést ajánlott. Tisoék berlini útjával, s az új külügyminiszter Chvalkovsky jó kapcsolataival magának hátvédelmet építő cseh-szlovák politika szorgalmazta a tengelyhatalmak döntőbíráskodását.

Végre, 1938. november 2-án Bécsben a történelmi Belvedere palotában összeülő német-olasz döntőbíróóság megállapította magyar-szlovák határ az első olyan rendezése a történelemnek, amely — nagyjából — néprajzi elvek alapján történt. Az 1938. december 15-én megejtett magyar népszámlálás szerint a visszatérő területen a lakosság száma 1,032,356 lélek volt. A kiváló és elfogulatlan Radl Emanuel cseh tudós szerint is megbízhatatlan csehszlovák népszámlálás 1930-as adatai szerint is ezen a területen mindössze 27.7 százalék szlovák élt. Az 1938-as korrekt magyar statisztika szerint a visszacsatolt terület népességének csupán 11.9 százalékát találta szlováknak. Legalább 80,000 magyar maradt szlovák uralom alatt, a jelentős szórványok, továbbá Pozsony és nyitra-barsi összefüggő palóc félsziget magyarjai. Ez a magyar népcsoport, az 1945-ben elhurcolt, a Szovjetunióból halálos kórral visszaszállított, a morvaországi mirovi börtönben elhunyt Esterházy János vezetésével példátmutató hősiességgel és bátorsággal küzdött jogaiért, fennmaradásáért a Tiso-Tuka-Mach-Karmasin-i német protektorátus alatt álló Szlovákiában.

A történelmi igazság, de a célzatos beállítások is megkívánják annak hangsúlyozását, hogy Magyarország a Párizs-környéki békeparancsok okozta krízises 1938-as esztendő őszén sem feledkezett meg revíziós politikájának ama alapelvéről, amely ugyanazon hatalmak közreműködésével óhajtotta elérni a trianoni békeparancs felülvizsgálatát, amelyek ezt a végzetes közép-dunai „rendezést” létrehozták. Ha másként történt, egyáltalán nem az akkori magyar vezetésen múlt... Az oly ritkán tapasztalható, de a nemzetközi életben elengedhetetlen tárgyilagosság rovására menne annak a — későbbi felettébb hideg magyar-szlovák viszonyt jelentős mértékben meghatározó — körülménynek elhallgatása is, hogy Bécsben Ciano olasz külügyminiszter volt a jogos magyar követeléseket támogató fél, Ribbentropp inkább a szlovák álláspont felé teendő engedmények irányában exponálta magát.

A Kánya-Teleki képviselte, tiszta és becsületos népszavazást kérő magyar álláspontot Belvederében ugyan nem honorálták, de a bécsi döntést követően általánosan megnyilvánuló könnyes magyar öröm a bevonuló honvédcsoportok fogadtatásának feledhetetlen, ma már történelmi jele- netei, megnyilatkozásai felértek egy népszavazással...! (A fenti cikk megjelent a Toronto-i Magyar Élet 1978. XII. 2-iki számában.)

Komárom, 1938. XI. 6.

A honvédek díszmenete Kassa főterén
Kassa, 1938. november 11.

(Foto Orelly)

A csendőrtiszti tanfolyam díszmenete

Katonasírok a Graz-i Központi Temetőben 1978. Karácsonyán

Bánfai József:

Karácsony Stájerországban...

Itt az a szokás, hogy Karácsonyra a hozzátartozók friss fenyőgallyakkal, gyertyás karácsonyfákkal díszítik fel halottaik sírjait. Így én is elmentem gyertyát gyűjtani a grazi Zentralfriedhof-ba, a Hősök temetőjébe, hol az 1939–1945-ben elesettek nyugosznak. A három kereszt előtt álló nyírfa alatt tartja Hadnagy István cső. törzsőrmester bajtársunk „nagy pihenőjét”. Meghalt még 1946-ban, angol fogságban. Szíve fölött álló fa erősebb és 2-3 méterrel magasabb a többinél. Körülötte honvéd bajtársak pihennek. Miután a fakeresztek elkorhadtak, helyettük négy-szögletes keramit oszlopokat állítottak, amelyeken a Hősök nevei vannak. Az oszlopoknak csak a felső része látszik ki a hó alól. A magasabb keresztetek pedig olyan alakzatban vannak állítva, mint a csatárok a harcban. A sírokat most vastag hótakaró fedi. Az égen sötét felhők.

A fák ágai túlvilági hangokat susognak. Az ágakon bús madárkák várják virrasztva a tavaszt. Esteledik, s a város már karácsonyi reklámfényben úszik. A hősök sírjain egy parányi gyertya lángja száll szembe a sötétséggel. Az égő gyertyákról könnycseppek peregnek lefelé, talán az édesanyák, feleség, gyermekek könnyei. Elmélkedve álltam a sírok

között, téli szél rázza meg a fákat. Lábam elé egy elhalt gally esett. Kalapot emelve búcsuztam a hősi sírok lakóitól. A Hősök Emlékműve előtt is sok égő gyertya emlékeztet a „Hadak Útján” járó Bajtársainkra. Évente én többször ellátogatok hős Bajtársaink sírjaihoz, mert Ők most a Mindenható előtt imádkoznak mindnyájunkért és Hazánk felszabadulásáért...

(Ligist, 1979. január 17.)

Domokos Sándor:

A Hősi Emlékmű

Őszi ködből
szótt puha fátyol
Lengi körül.
Órt áll a szobor.
Rendíthetetlen
a semmibe bámul.
Hősi magánya mély,
árnya komor.

Messze a fények
halványan égnek.
Sűrű esőnek
a könnye perreg...
Granitból teste
megmerevedve
Semmibe néznek
a béna szemek.

Állok előtted
szobra a Hősnek.
Hangtalan kérdés
a lelkemen ég,
Ki hát a Hős? De
te titkodat őrzöd
Ajkadra forrva
a néma pecsét.

Hős-e a német,
akit a végzet
Akkor tiport el
Moszkva alatt
Mikor merészen
gránát kezében
Megrohamozta
az állásokat?

Vagy az orosz tán,
ki mint oroszlán
Elszántan védte
a Volga kanyart?
Vagy a japán, ki
banzáj-t kiáltván
Mint élő bomba a
mélybe zuhant?

Hős-e a finn, ki
meg tudott fagyni
Ladoga tónak
jégmezején?
Hős-e az angol?
Bulldogként harcol
S jeltelen nyugszik
a tenger ölén.

Hős a spanyol, ki
új zászlót bont ki
S érte a vére
a földbe csorog?
Vagy az a másik,
ki szembe csatázik
S halálos sebbel is
csak mosolyog?

Hát a magyar, ki
szembe mer nézni
Vörös világnak
a tankjaival?
Mint modern Dávid
vívja csatáit
Meghal azért, mert
élni akar!

A Mekong delta
száz számra ontja
S holtan arat ma
új hősokeket...
Bosztoni szöke
ifju ledőlve
Vérrel itatja
a rizsföldeket.

Ellene bujva
lopva — lapulva
Áll a Viet-Cong
holt társa felett,
Új harcra készen
s meghal merészen...
S új hősoke jönnek
a holtak megett!

Hát újra kérdlek,
faragott képed
Melyiknek szobra?
Ki hát a hős?
Páros e tétel,
Kain vagy Ábel?
Akit legyőznek,
vagy aki győz?

Gomolygó ködből,
nesztelen csöndből
Csendül a válasz.
Szava kemény:
— Túl a határon,
a földi világon
Más már a mérték.
Tiszta a fény...

Mi megbékültünk,
egymáshoz értünk,
Csontunk letisztult,
szinte fehér.
Pirosló vérünk
gyöngyharमतáéból
Új életet szív
az ősi gyökér.

Aki eléri a messzi mezőket
Salakját, szenyét
előbb leveli.
Emberi volta
gyűlöletének
Egyenruháját
még künn leteszi.

Hús magassága
a szellemi létnek
Átalakítja
a büszke erőst,
Ellenfelének
áldozatában
Látja meg tisztán
az emberi hőst.

Zsoldost a hőstől
ez ami választ,
Harcosból hőssé
ez eszme emel,
Ellenfelében is
látja magát Ő
Hűség az mindig
babért követel!

Nincs hűség melyet
lekicsinyelhet
Gyűlölt ítélet,
vagy bosszús harag,
Ellenfelednek
tiszteletével
Emeled hőssé
fel magadat!

Gyöngyös-Halászi Takách Attila
(1914 — 1945)

A sítanfolyam parancsnoka:
vitéz Thassy-Plavenszky Ferenc örgy.

Pillanatsfelvételek a volóci sítanfolyam életéből

(Megjelent a Csendőrségi Lapok
1940. február 1. számában.)

Sivítva nyargal a januári szél az apró faházikók jégcsaptól csikés ereszei között. Valahonnan a fehéren csillogó havasok közül szakadt le ide a völgy mélyén szunnyadó falura és amint alázúdult a felhőkkel ölelkező csúcsok magasából magával hozta a sötét fenyvesek illatát, a kopsz lomberdők sóhajtását és incselkedve szórja az ember szemébe a végtelen hómezők porát.

Élesen csikordul a hó csizmánk sarka alatt, amint első lépéseinket tesszük Volóc kanyargós főutcáján és bizony önkéntelenül összedörzsöli a kesztyűt az ember, mert hőmérő nélkül is érezni, hogy nagyon magasra hozott a kis vonat, mialatt sisteregve erőlködött neki az éles kanyaroknak, hogy azután egy utolsót szusszanva álljon meg velünk Volóc község állomásán. Amerre csak ellátni, mindenütt hó... hó... hó. Fehér sapka fedti az alacsony ruszin házakat, a fenyők, mint élő karácsonyfák pompáznak sziporkázó díszükkel és hó fehérlik csimbókokba fagyva a mellettünk elhaladó atyafiak cifrán varrt halina kabátján. Hosszú sítalpakkal bönadrágos emberek jönnek szemközt. Arcukra egészséges szint csipett a hegyi levegő és mialatt vidáman beszélgetnek egymással, párás gomolyban szalad ki a lehelet a szájukon. Láttukra valami megmozdul az ember szívében... Szeretnénk odamenni, elkérni tőlük a siléceket és azonnal nekivágni a csábítóan szép, fehér hegyoldalnak, hogy ne kelljen egy percet se veszteni abból az időből, amit itt fogunk eltölteni a magyar síparadicsomban. Vágy fogja el az embert, mint gyermek

korában az első hó láttára, odaszaladni, ahol még nem járt rajta senki, belehempergődni, belemarkolni és lecsúszni a lejtőn, furcsa vonalakat rajzolva magunk után...

Türelem... majd holnap...

A Sztoj irányából lassan világosodik az éj sötétje. A falu tulsó szélén valamelyik házacská kéményéből szürke csik szökken a magasba, jelezve, hogy ébred a falu. Valahol megnyikordul egy befagyott kútkerék... becsapódik egy ajtó... és mire az első napsugár pirosra festi a hegyek oldalát, hangos csilingeléssel alacsony szánkók csúsznak tova a jeges utakon és deresbajuszú, prémsapkás fuvarosok biztatják bozontos lovacskáikat egy-egy emelkedésnek, ahol a nehéz fatönk elakadt: ista... ista...!

Egyenruhás emberek kigyóznak elő a faluból. Sorban csúszkálnak sítalpaikon egymás nyomában. Nesztelenül siklanak tova a havon, mialatt botjaikkal ütemesen segítik előre a sí mozgását. A csendőrségi sítanfolyam résztvevői. Szokatlan az öltözetük. A táborig sapka alól kilátszik a kötött fülvédő, a kigombolt zubbony-nyakból meleg sál dagadozik elő és hosszú nadrágjuk be van húzva a bakancsba, amelyre valami ördögös szíjjak — rúgók — kapcsok keverékéből álló szerkezettel a sítalp van felerősítve, az az engedetlen jószág, amelyik sokszor másfelé indul el, mint ahogyan a gazdája számítja.

Az egyik sík részen megáll a menet és négy külön csoportba sorakoznak fel egymás mellett. Mindegyik csoport előtt az oktató áll, aki hangosan magyarázva, furcsa mozdulatokat mutat be a többieknek. Majd pattogó vezényszavakra lábak emelkednek, térdek hajlanak és emberek ugrálnak fel a magasba... Az előbb még didergő emberek arcán megjelennek az első izzadságcseppek és amikor az oktató a mélynek vélt gugoló állásra kijelenti, hogy: „Semmi! Jobban beleülni! Horgot képezni a lábfejjel” — halk sóhaj száll az ég felé: „Belőlem se lesz siba jnok soha!” Pedig az oktatók oly könnyedén, természetes mozdulatokkal mutatják sorba a „támasztás”, „hóeke”, „terepugrás” előgyakorlatait, hogy aki látja, úgy érzi szinte lehetetlen, hogy ne sikerüljön tökéletesen az első próbálkozásra.

A nagy önbizalom azonban pár perc multán, a levegővel vetekedve, jóval a 0-pont alatt jár és amikor hasztalan ropog a derék, hajlik a boka az oktatónak még mindig van kifogásolni valója, kialakul a csüggeteg vélemény: „Könnyű neki, ő „profi”... Az ám — tódítja a másik — ő nyerte meg a „Bánkúti-kupát” is tavaly a „Mátrában!”

A mázsás bankigazgató, aki hatalmas szuszogások közepette botladozik el a csoport mellett, a szakértő hangján jegyzi meg társának: „Látod, csakis így lehet sielni megtanulni, ahogyan a csendőrök csinálják. A sítorna az alapja mindennek”...

A hókristályokon sziporkázó téli napsütés lassankint lecsalja a bőrmellényt, fülvédőt a sítanfolyam hallgatóiról és a sítalpakkal vívott egyenlőtlen küzdelemben szinte jól esik befejezéséppen megfürödni a puha fehérségben. Pedig nagyot haladt mindenki tudás dolgában az első

nap óta. Korántsem hat már olyan félelmetesen a meredek lejtő, mert kiismerték a gyengéjét és a lécek is mind engedelmesebben követik irányítójuk akarát. Addig-addig mutatta, magyarázta vitéz Thassy-Plavenszky őrnagy úr a hempergő különítménynek, hogy: „Semmi az egész! Kitámasztok jobb lábbal átadom a testsúlyt és máris bekanyarodik a léc”, — hogy a sítalp egyszerre csak valóban elkezdett bekanyarodni, először sok erőlködéssel, később már szinte magától és aki tegnap még csak kétféle módját ismerte, jó csatárhoz illően, a síelésnek: a rohanásszerű futást és gyors levágódást, az egyszerre csak azon vette magát észre, hogy szép kanyargós vonalakat rajzol a friss hómezőre és minden baj nélkül egyenletes siklóval érkezik le a lejtő aljába.

Csak az a bökkenő, hogy alig tanulja meg a kitámasztást, következik az ívelés és ha az is jól megy a lecsiszolt pályán, akkor az Őrnagy úr átviszi a legények elejét a másik oldalra, ahol még töretlen és mély a hó — ott azután kezdődik előlről az egész, mert a magas hó megfogja a léceket és a testsúly jobblábról a ballábra, — onnan pedig menthetetlenül a földre tevődik át. Pillanatok múltán úgy néz ki az előbb még érintetlen hegyoldal, mint valami elemi iskolás irkája, teli girbe-gurba vonalakkal, melyeket a lécek írtak rá a fehér lapra, de mindegyik végén ott díszleg az elengedhetetlen paca, a csendőr testének hatalmas benyomata.

Azt hiszem sokaknak elmenne a kedve a síeléstől, látván tudásuk ily nagyon viszonylagos voltát, ha nem lenne ott az Őrnagy úr, aki óraműszerű pontossággal hajtja végre az összes gyakorlatokat jeges pályán, magas hóban, vagy egészen meredek hegyoldalon, bizonyosságul annak, hogy a komoly síelő előtt nincsen akadály, mert ura marad lécének minden körülmények között. A példán és biztatáson felbuzdulva, nagyokat fujtatva indulnak újból felfelé a magasba a csendőrök, hogy felérve talán huszadszor kíséreljék meg a gyakorlatot hibátlanul és főleg esés nélkül végrehajtani.

Távolról nézve örökmozgó körnek tűnik fel a gyakorlatozók csoportja. Az egyik oldalon egymás után siklanak lefelé, a másik oldalon pedig cikk-cakkos vonalban kapaszkodnak vissza az alig kivehető piciny fekete pontok, melyeknek mindegyike kitartással és szorgalommal futja le az előírt gyakorlatokat mindaddig, amíg csak fel nem hangzik az Őrnagy úr dicsérő szava: „Jól van fiam! Na látja, már egészen nagyszerűen megy!” Ilyenkor bizony széles mosolyra húzódik az új bajnokjelölt szája és elégtelen néz körül, vajon mindenki szemtanuja volt-e sikerének. Ha eddig szorgalmasan gyakorolt, egy-egy ilyen dicséret után alig lehet rávenni, hogy új gyakorlatba fogjon, mert parancs nélkül talán sötétig gyurná étlen-szomjan a már símán menő mozdulatokat.

Nincs is ahhoz fogható érzés, mint mikor a tudás biztonságával indul neki az ember a havas meredeknek. A hegyoldal végtelenje nyúlik el az ember lábai előtt és amint a síléc kecsesen felfeléhajló orra belevág a tükörsíma hótengerbe, magasan porzik fel kétoldalt sok millió fényes kristály, hogy kevéssel azután erőtlennül hulljon vissza abba a mély barázdába, amelyik mint az árnyék, követi a tovasuhant síelő minden mozdulatát. A gyorsaság, a száguldás élvezete a síelésnél is éppen úgy észre-

vétlenül hatalmába keríti az embereket, mint akár gépkocsivezetés, vagy kerékpározás közben. A gyors lesikláshoz elsősorban szív kell, a félelemérzetnek a kikapcsolása, aminek alapfeltétele azonban az, hogy a síelő tökéletesen uralja a léceket és a legnagyobb sebesség közepette is oda tudjon menni, ahova ő akar. Ez a magyarázata annak, hogy amikor az Őrnagy úr egy-egy meredek lejtőn nyíl egyenesen „repsz” le a völgybe oly könnyedén és biztosan, mintha csak egy kis sétáról lenne szó, a kezdők csoportja borzongással vegyes csodálattal nézi és amikor a tanfolyam tréfamestere magához térve ámulatából incselkedve kérdezi egyik bajtársát: „Na komám, te mikor fogsz így repeszteni?” — búsan hangzik a felelet: — „Ha akarod azonnal, de úgy érzem, legfeljebb nadrágot!”

Nagy a sürgés-forgás a sítanfolyam körletében. Ma indul első túrájára a tanfolyam, hogy megmássza sível a Pláj havast, azután fentről lesiklik egészen hazáig a keskeny és sok fordulóval tarkított hegyi úton. Felhangzik a „Sorakozó” és percek múltán már a vasuti sorompó alatt bujkál a kirándulók hosszú sora. Egymásután maradoznak el az ismert gyakorló helyek és mindenki csodálkozva tapasztalja, hogy a heveder segítségével milyen biztosan, minden visszacsúszás nélkül lehet felfelé haladni. Közeledünk a fenyeserdő felé. A magas fák tetejét már bearanyozta a hegyek felett elcsúszó napsugár és csodálatos fénybe borítja az utunkat szegélyező dёрlepte fákat. Vastagon ül a zúzmara a kopasz gallyakon és amint a napsugár átvilágít rajtuk, olyanok ezek az átlátszó, fehérszínű, csillogó fák, mintha cukorból lenne valamennyi. Önkénytelenül is megáll mindenki és percekig nézi betelni nem tudó csodálattal a természetnek e felséges pompáját. De még messze van a menedékház, indulni kell. Az eddig kényelmes út hirtelen meredekre fordul, jobb oldalon eltűnik mellőlünk az erdő és a hegyi ösvény 100-150 méteres szakadék szélén kigyózik tovább. Eleinte furcsa érzés ott csúszkálni az alig méter széles sok helyen a meredek felé lejtő síkos úton és nem egy csendőr vegyes érzelmekkel sandít lefelé a mélybe, amikor arra gondol, hogy itt visszafelé majd siklani kell.

Alacsonyabbak lesznek a fák és egy egyik kanyarodó után eltűnik a Pláj havas orma, de még egy egész óra telik el, míg végre a menedékház előtt lecsatolhatják a léceket. Aki kételkedve csóválja fejét, mikor egy havasi regényben azt olvassa, hogy az eltévedt hegymászók a bakancs-szijjat főzték meg és annak levével oltották szomjukat és éhségüket, az csak jöjjön föl a Pláj havásra egy közönséges reggelivel a gyomrában, tapasztalni fogja, milyen jó étvággal lehet meginni azt az alig sárga meleg folyadékot, amit a kintostól nagy nehezen erőszakoltak ki az éhes síelők, fontos az, hogy édes és meleg legyen. A menedékház ajtaján kilépő fényképzéseket kellemetlen meglepetés fogadja. Az előbb még ragyogóan tiszta égboltra nehéz, sötét felhők tolakodtak és ezért itt az idő az indulásra, ha nem akarunk ködben lefelé botorkálni.

Menetkészen áll mindenki és hallgatja az Őrnagy úr utolsó intelmeit a nagyon is csiklandósnak ígérkező lesiklásra vonatkozólag. „Behajtott térdek, puha derék! Nem elrohanni, szépen kitámasztani. Két oktató a végére marad! Utánam egyenként megindulni!”

Mire főleszmélünk, már szépen siklunk lefelé a keskeny úton és nem sokára újból a meredek szélén egyensúlyozunk. Kis idő múlva már nem hat olyan félelmesen a szakadékok közelsége és amikor az első éles forduló feltűnik, hirtelen észbe jut az embernek amit tanult és hirtelen a meredek felé eső lábra adja a testsúlyt és a lécszép engedelmesen bekanyarodik a fordulóba. Így folytatódik tovább, mígnem egyszerre egy forduló után meglátjuk az Órnagy úr alakját, amint várja az utána érkezőket. Előbukkan az első csendőr, jó széles nyomon jön lefelé, igen óvatos, mert még a síkon is kitámaszt, de minden baj nélkül fut be a célba. Jön a következő, előredült testtel, lécei össze-vissza kalimpálnak, látni, hogy a szokatlan túra kivette az erőt izmaiból. Be is fejezi a hősies lesiklást egy nagy fa tövében, ahol elterül szép csendesen. Egyszerre csak hangos kacagás tör ki a már „befutottak” csoportjából. A tréfamester alakja válik láthatóvá a kanyarodóban, amint a két botot lábai közé véve szánkázik lefelé az úton. Volt mit hallgatnia. Kinézése után ítélve nem is a végszükség, hanem beszámíthatatlansági ok forgott fenn nála. Utolsónak két oktató zuhant le közénk a magasból, akik eddigi szereplésükhöz híven versenytempóban tették meg az utat.

Rövid pihenő után tovább siklunk hazafelé. Egymásután vágunk neki rézsutosan a már nagyjából ismert emelkedéseknek és lejtőknek és mire a nap utolsó üdvözlését hinti széjjel a tájon, újból a sorompó előtt csuszkálunk egymás nyomában.

Elmúlt ez a nap is és jól esik a forró tea és a fűtött szoba melege. De gondolatban ott járunk újra a fenyőerdő kanyargós ösvényén, ahol most a hideg éjszakában csak az újhald kandikál be kíváncsian a fekete fák közé és megvilágítja az ösvényen futó sívágta nyomokat, amelyen egy róka sompolyog mélyentartott orral valami elhullajtott eleség után kutatva.

A tanfolyam körletében is kialszik a lámpa és csak a kályhában lobogó tűz fénye táncol imbolyogva a békésen szunnyadó csendőrök arcán.

vitész Kövendy Károly C.M.

vitész verebélyi Marssó Lőrinc ezredes 1895 — 1978

1915—1916-ban a Keleti Kárpátokban iszonyatos véres csata dült. Ezekben a harcokban kitűnt egy 20 éves magyar tüzérhadapród, Marssó Lőrincz. A gyalogság vonalában tartózkodott mint tüzér-megfigyelő és 100%-os pontos jelentéseivel tüzérségi támogatása olyan foku lett, hogy minden orosz gyalogsági roham összeomlott. Az elismerés se maradt el, s hónapok után megjött a Bronz, a Kisezüst Vitészégi Érem és a Nagy Ezüst is. Ezt az utolsót, a legnagyobbat, Károly kir. herceg, trónörökös személyesen akarta Marssó hadapród mellé tüzni. Ezt azonban meghisította a kegyetlen 1916-os tavasz, mert mikorra a Dorna Vatráról hó-

csizmában, majd szánkón a trónörökös főhadiszállására megérkezett, a magas előljáró már továbbutazott.

Marssó Lőrinc főhadnagyot a Kormányzó Úr a Margit szigeten avatta vitézzé, aki ekkor már a csendőrségnél szolgált és kitüntette kiváló iskolai és csendőr csapatvezetői tevékenységéért a Dicső Elismeréssel. 1920-as években nagy sportélet indult meg a csendőrségnél. Vitéz Marssó fhdgy. itt is kitűnt atlétikában és egyéb sportágakban is. A Nagy Honvéd Sportügyességi Jelvény elnyerése mellett ekkor szerezte a sportszivet, mely egészségére is kihatott és haláláig elkísérte. Szolgált szinte mindenütt a csonka ország területén, leghosszabb ideig a salgótarjáni csendőr iskolánál.

1941-ben vitéz és tart. százados édesapámmal Losoncra utaztunk. Ekkor már a csendőrtiszti tanfolyam hallgatója voltam és csillogó zászlósi rendfokozatom alatt már a dupla, a piros-zöld hajtóka díszelgett. A Keleti pu-on a vonat indulása pillanatában szinte berobbant a fülkébe két csendőr törzstiszt. Bemutatkozásom után tudtam meg, hogy vitéz Marssó Pál alez. és vitéz Marssó Lőrinc őrgy. urakkal utazunk, akik Maconkára (Heves vm.) mentek édesanyjuk látogatására. Rövid utazásunk alatt összebarátkoztunk, a két élénk, meggyerő, csinosan öltözködött úr igen kedves, barátságos hangon beszélt velünk, főleg velem, a legújabb csendőr sarjadékkal. Azután sokáig nem láttam őket.

1943-ban már az ungvári tanzászlóaljnál szolgáltam. Új parancsnokot kaptunk, legnagyobb meglepetésemre vitéz Marssó Lőrinc alez-t, aki azonnal megismert és említette maconkai utazást. Igazi úr, igaz bajtárs volt mint parancsnok és mint előljáró egyaránt. Az esti fegyelmző gyakorlatok után a tiszt étkedébe vonultunk, hol sokszor ledobta zubbonyát és odakiáltotta valamelyikünknek: „Na te betyár, gyere bírkózni!” Tekintélyét ezzel csak emelte. Reggel 3/4 8 órakor a kihallgatásoknál, a sorakozóknál sohasem tudtuk megelőzni. De tudott kemény is lenni, mikor elrendelte, hogy miután a megnagyobbodott országban túlkeves a kiképzett csendőr, a H.M. rendelete alapján az eredetileg két évre beosztott anyagot egy év alatt kell a próbacsendőrökbe bepréselni. Parancsnokunk parancsát betartottuk. Szegény próbacsendőreink a segédoktató thts-ek kemény ellenőrzése mellett reggel 6-tól este 10 óráig tanultak és megértették, hogy „Tanulj és tudj, a tudás második fegyvered.” Szerettem őket, hiszen magyar földműves fiúk voltak valamennyien, a magyarság kiapadhatatlan, hűséges, megbízható, megingathatatlan tagjai. Azután jöttek a vizsgák és fiaim büszkén varrták fel a ht. csendőr sárgasávot a harmadik csontcsillaggal és az ezüst gombokat. Vitéz Marssó alez. úr így búcsúzott tőlük:

„Fiaim, elismerésemet fejezem ki mindannyitoknak. A két év anyagát tökéletes elméleti és gyakorlati tudással megszereztétek egy év alatt. Ma mind visszamentek örseitekre és szolgáljátok a magyar közbiztonságot. Sohase feledjétek a csendőr zászlóalj vasfegyelmét, keménységét: az egy évvel ezelőtt bevonult próbacsendőr ma úgy hagyja el Ungvárt, mintha kivasalták volna. Tökéletes fellépés, megjelenés, elméleti és gyakorlati tudás benne van mindnyájotokban. Bízom Bennetek, hogy a

haza kiváló közbiztonsági katonái lesztek! Isten áldjon, jó utat!”

1943 őszén a H.M. engem rohamtanfolyamra vezényelt és utána kinevezett rohamtanfolyam parancsnoknak. 3.000 csendőr végezte el ezt a képzést heti felváltással tisztjeikkel együtt. Ezt a tanfolyamot vitéz Marssó alez. Úr is elvégezte. A legkiválóbb próbacsendőr se tudta jobban és gyorsabban leadni a „kapáslövést” és kézigránátdobásai pedig mindig célba találtak.

1944 nyarán zászlóaljunkat riadóztatták és megszálltuk szakaszerőkkel az összes községeket a Róna havas körül. Vitéz Marssó alez. úr is ott volt közöttünk, erdész vasuti hajtányon közlekedett egy géppisztolyos csendőr kíséretében s felvette jelentéseinket, ellátott tanácsaival. Épp a poroskői őrsön tartózkodott, mikor csörgött az őrs telefonja és a stinkaporoskői légvédelmi figyelőőrs jelentette, hogy megtámadták őket a partizánok, s Kovács tü.örv. segítségünket kérte. Ezredes úr még hallotta véstjelző parancsomat: „Riadó!” Szakaszom öt perc múlva elindult a vad sötétségben, ismeretlen hegyutakon és sikerült a tűzereket megmenteni. 1944. június 18-án lépett elő ezredessé 48 éves korában.

1944 őszén jött a vereckei csata, a visszavonulás utóvédharcai, majd a 90 %-os veszteség. Az ungvári tanzászlóalj roncsai Budapest védelmében kaptak új beosztást. Vitéz Marssó ezds. Urat a szombathelyi kerület pk. helyettesének nevezték ki, hol még jelentkeztem nála.

1949-ben láttam ismét Lindauban, a Bodeni tó partján, hol együtt volt családjával. Csendőr hadnagy fia szovjet fogságba esett és ez nagyon elkeserítette életüket. Csendőrtiszt barátaim mesélték a traumafallal csendőrtáborban véghezvitt magatartását, amikor a rangidős ezredes le akarta vétetni a kis kakastollat a tábori sapkáról. Vitéz Marssó ezredes felszólalt: „Nem kell azt szégyelni!” Így minden kis kakastollforgó a helyén maradt. Azután jött a kivándorlás. Őket Clevelandba, minket Kanadába, dohányfarmra, majd Wellandba sodort a végzet. Családjainkkal együtt szinte rokoni kapcsolatot tartottunk fenn egymással.

Az emigrációban se maradt tétlen. Nehéz fizikai munkája ellenére része volt az emigráció legnagyobb csendőrcsoportjának megszervezésében és vezetésében, az első emigráns elismerés, a csendőr családi hatósági működési engedély elnyerésében, mellyel utat mutatott a többi (62) csoportunknak és szorványunknak.

Hihetetlen emlékezete, tudása, adatgyűjtése alapján elindította a clevelandi Csendőr Családi Egyesületi Értesítőt, melynek több, mint 10 évig volt szerkesztő-kiadója.

Mind a tisztikar, mind a legénység szerette és tisztelte. Mint ember is kiváló volt. Szerette bajtársait, csendőr rokonait, mindenkit ismert. Kapcsolatai kiterjedtek négy világrészre.

Vérbeli csendőr volt. Csendőr volt édesapja, bátyja, nagyapja és fia is.

Időközben szeretett fia v. Marssó Barna hdgy. kikerült Clevelandba, majd pedig elveszítette hűségét Élettársát.

1976-ban súlyos szívrohammal kórházba vitték. Akaratereje és életereje legyőzte még szívuját is, felépült. 1978 nyarán azonban megint kórházba került, de hamarosan hazaengedték, míg azután október 7-én

hajnalban 83 éves korában saját ágyában csöndesen elaludt.

Clevelandból a telefonhívások nem találtak otthon, s csak a temetés előtti estén tudtam meg mi történt. Még vagy 15-20 évvel ezelőtt arra kért, hogy mint utolsó, egyetlen még élő századpk-a én búcsúztassam el. A sors viszontagsága azonban ebben megakadályozott. Így most ezekkel a sorokkal búcsúzom vitéz Marssó Lőrinc ezredes Úrtól.

Minden vitéz katona és csendőr a hun-magyar monádok alapján a Hadak Útjára kerül. És mi ezt, volt katonák-csendőrök 100 %-ig hisszük. Fent a magas égen, a sziporkázó ősmagyar lovak patáitól élesebben csillognak a Hadak Útja sűrű csillaghálózatai: Vitéz verebélyi Marssó Lőrinc ezredes Úr hazatért! Ott van hajdani ungvári fiaival. Halmos Ödön fhdgy. már sorakozót rendelt, s ott állanak rangsorban: Xantus György hdgy., Forgó Gyula hdgy., Sarudi László zls., a második sorban Lácay Szabó László fhdgy., vitéz Ághy Zoltán hdgy., a jelentést Dr. vitéz Toldy Hantay Elemér szds. adja. Mögötte végeláthatatlan sorban hős ungvári fiai: Takács Ferenc törm., Csillik Gyula szakv., és a 180 hősi halált halt ungvári próbacsendőr... Mosolyogva, de a régi fegyelemben fogadják hazatért és szeretett parancsnokukat.

Végül nekem van egy kérésem... A Hadak Útja egyik erdőszélén egy 12 éves kislány szólítja meg Ezredes Urat, az én Zsombor fiam... Mivel nagyon szerette Lenci Bácsit, így szólítja: „Kezétcsókolom Lenci Bácsi, meg tetszik ismerni? Életemet a wellandi erdőben veszítettem el, de ez titok. Szeretnék Lenci Bácsival tartani, hiszen Édesapám annyit mesélt a régi szép időkről és a magyar harcos csendőr bajtársáról.” Kérem Ezredes Urat, ezt a kislányt, az én kincsemet, akit idejekorán elveszítettem ölelje magához és vigye az ungváriak közé. Kérem felvételét az ungvári csendőr zászlóaljba, hiszen az idő nála is növekszik, tessék légpuskáját kicserélni a Hadak Útján használatos fegyverrel. Azután én is megnyugszom, jó kezekbe került az én Zsombor fiam.

Mikor ezeket a sorokat írtam, temetése napján, kiálltam az eszmei Csendőr Laktanya balkonjára a Manlicher puskával. Fülemben csengett, mint annyiszor vezényszava: aszerint tisztelegtem, s hosszasan néztem délnyugat felé, ahol az én szeretett és nagyra értékelt hajdani parancsnokom már a sírban pihent.

Hiszünk az örökkévalóságban, hiszünk a feltámadásban, mert minden sötét felhő felett örökké kék az ég!

Ezredes Úr! Lenci Bátyám, legyen pihenése csendes, emléke áldott!

vitéz verebélyi Marssó Lőrinc ezds.

az ungvári csendőr tanzászlóalj díszmenetét fogadja 1943-ban.

1979. évi Csendőrnapi

Az idei Csendőrnapi gondolataim az alábbiak voltak: lélekben otthon jártam Magyarországon. Harmincnégy év telt el azóta, hogy az ellenség megszállta Hazámat és azt el kellett hagynom. Harmincnégy év óta lélekben odahaza vagyok, az ősi földön, ahol eleim éltek és meghaltak. Emléküket őrzik a hosszúfűrtű szomorú füzek, s a magyar temetők elmaradhatatlan őrtállói: az akácfák.

Nyugdíjas napjaimban, ha pillanatra lehunyom a szememet, odahaza vagyok, Utam elsősorban a Felsőgalla-Mésztelepi őrre vezet, hol szeretettel gondolok azokra a derék előljáróimra és bajtársaimra, akikkel együtt szolgáltam. Ezek: Árva István I. oszt. thts., öpk., Tanczer István főtörm., öpkh., Jenőfi Imre, Tima Lukács és Gina Mihály törm-ek, Sánta József, Varga József és Rakó Sándor őrm-ek, Kurits Ferenc, Szentmiklósi József és Jegenyés Pál csendőrök.

Szeretettel emlékszem az Esztergömi őrön töltött szolgálati időmre, s az alábbi előljáróimra és bajtársaimra: Porpáczy Jenő akkor még szds., volt sznyrk-ra, Várkonyi Lipót alhdgy., szakpk-ra, Bajza István főtörm. öpk-ra, Takács János, Romoda István, Sebő János törm-re, Bakó István és Jegenyés Pál őrm-re, Nagy Kálmán és Rácz Ferenc cső-ökre.

Ugyancsak szeretettel pihennek meg lelki szemeim a Csillaghegyi őrön, ahol magam előtt látom Dudás István főtörm. öpk-t, Herczeg Ferenc főtörm. öpkh-t, Varga József, Horváth Ferenc, Jegenyés Pál törm., Haffner István, Szabó János cső-eket és Süveg József törm-t.

A Cserhátsurányi őrön Gögös Bálint főtörm. öpk. Jegenyés Pál v. törm. öpkh., Kiss Menyhárt törm., Mózes Lajos őrm., Veszpi István, Kiss István és Szabó János csendőröket.

A Felvidékre való bevonulás után a Köbölkúti őrön újra látom magam, mint öpk. főtörm-t, Kiss János törm. öpkh-t, Hajnal Mihály, Szathmári Antal törm-eket, Pöntör János, Kiss András őrm-eket, Szabó Lajos, Dobri Lajos cső-eket.

Erdélyben a Homoród-Oklándi őrre gondolok szeretettel, ahol ugyan csak öpk. voltam, s akik velem voltak: Szabó János törm., öpkh., Vajda József, Eger völgyi János őrm-ek, Szabó József és Farka János prbcső-ök, míg a Koltai őrön Tóth János törm. öpkh., Petrik István őrm., Kovács Béla és Boros Géza csendőrök, a nagybányai szárnynál.

A Komárom-i osztásnál szeretettel emlékszem Antalffy Pál örgy. osztpk, Könyves Kálmán, Kerényi Béla és Karácsony Tódor törm-ekre.

Az élőknek bajtársi üdvözlésem küldöm. Az elköltözöttek nyugodjanak békében.

Búcsúztató

vitéz Marssó Lőrinc m.kir. csendőrezredes halála alkalmából.

Kedves Lenci Bácsi!

Szomorú alkalomból írom szívből jövő soraimat! Búcsúzom Tőled volt alárendeltjeid nevében! Így szólítalak, de nem azért, mert a háborúvesztés következtében megszűnt a közöttünk lévő szolgálati viszony, hanem azért is, mert itt még közelebb kerültél hozzánk, nem mint parancsnok, hanem nyugodtan mondhatom, mint Apánk! Mint próbaszolgálatos cső. hadnagy ismertelek meg Szegeden, hol egy el nem felejtett kedves este keretében (Te hívtál meg) szerettelek meg és kötöttél örökre Magadhoz. Akkor még nem tudtam, hogy a sors újra össze fog hozni bennünket. És 1943-ban, a hadibeosztásomból hazakerülve az ungvári csendőr tanzászlóaljhoz kerültem, ahol legnagyobb örömömre Te lettél új parancsnokom. Tudom, szeretted nagyon és én ugyanazzal a szeretettel viseltem mind a Te, mind a kedves Családod irányában. A viszony sokkal több volt, mint parancsnok és alárendelt. De ilyen voltál mindig együnkkel szemben és annak ellenére, hogy törzstiszt voltál, alárendeltjeiddel megtaláltad az igazi bajtársi hangot és tisztjeidet szolgálaton kívül is összetartottad és velük voltál. A tiszthelyettesek és az odavezényelt legénység is igaz szeretettel volt irányodban. Sohasem vesztetted el az idegeidet és a szolgálati hangból is csak szeretet csendült ki.

A szomorú „vég” után is a múlthoz hasonlóan szervezted a bajtársi kört. Menekülésem után én is hamarosan felvettem veled a kapcsolatot és azóta is meleg, folytonos kapcsolatban álltunk egymással. Az USA-ban is hamarosan az élre álltál és Clevelandban, volt régi ungvári bajtársaddal Molnár Tőpivel egyetemben vitted a csendőr bajtársi életet, időt és fáradságot nem ismerve, a betű útján, (Egyesületi Értesítő) és hirdetted Híven, Becsülettel, Vitézül!

Most én — Halfai, így nevezted engem — szeretettel búcsúzom Tőled Lenci Bácsi, nyugodj békében, emléked örökké él!

Müller Antal:

Hogyan kezdtem az életemet Braziliában?

Brazília nemcsak Délamerikának, de az egész világnak is az ötödik legnagyobb országa. Területe 3,276,358 négyzetmérföld. A brazíl partokat 1500-ban a portugál Pedro Alvarez Cabral fedezte fel és alapította meg Portugália igényét Délamerika ezen részére. Ennek megfelelően Brazília portugál, Argentína pedig spanyol gyarmatként lett sokáig ismeretes. Mindkét országban a tenger melléki sávban korán alakultak városok és a belső területeken ültetvények. Brazília 1891-ben elnyerte függetlenségét.

gét, s attól kezdve még jobban megerősödött a portugál, spanyol és olasz mellett a többi európaiak bevándorlása.

A világháborúk alatt beállott szünetek után Brazília 1946-ban az elsők között nyitotta meg kapuit az európai bevándorlók előtt, kiket társadalmi és politikai rendszerének támogatói és védőiként fogadott.

Brazília lakossága, mely a bennszülött indiánok és bevándorlókkal együtt 1945-ben mindössze 39 milliót tett ki, 31 év múlva 109,181,000-ra emelkedett.

Magyarországról kivándorlók nagyobb számban az I. Világháború után érkeztek, kiknek legtöbbje nem tudott portugálul. Megsegítésükre 1926-ban Csernik János honfitársunk megalapította a Magyar Segély Egyletet, melynek székháza azóta is találkozóhelye a magyarságnak. Az Egylet célja, hogy az újonnan bevándorolt magyarok részére anyagi, pénzügyi segítséget és igen sokszor tájékoztatással szolgáljon az elhelyezkedéshez. Csernik János, aki a Magyar Segély Egylet elnöke is 50 éven keresztül szolgálta az öt kereső honfitársait. Iskolák létesítése, magyar tanerők alkalmazása nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a magyar szülők nyugodtan mehettek napi munkájuk után tudva azt, hogy gyermekeik jó kézben vannak. Ami fő, itt kint idegenben nem halt ki a magyar szó. Arról is gondoskodott, hogy az elaggott honfitársak, akik már munkaképtelenek lettek, valamint jövedelem és támasz nélkül maradtak — a Segély Egylet által épített „Szeretetház”-ban helyezze el. A Szeretetház, vagy Öregotthon fenntartását minden évben augusztus havában megtartandó „Szeretebál” jövedelméből fedezik. Ezen a bálon a magyarság színe-java jelen van. Mindig vacsorával egybekötött táncos összejövetelen jó borok mellett jó hangulatban hajnalig szoktak a vendégek elszórakozni.

Sao Paulo-i bajtársaink asztaltársasága 1976. XI. 27-én:
v. Csontos András örm., Fáklen János, Bodnár Lajos, Müller Antalné,
Müller Antal örm., Isky József örm., Martits Gyuláné, Isky Józsefné,
Dávid Józsefné, Dávid József tb. cső., és Bodnár Lajosné

Családommal 1948. november 18-án érkeztem meg Rio de Janeiro-ba egy amerikai volt csapatszállító hajóval. Ottan hetekig elheverésztünk, míg minden egyes külföldi bevándorlót alapos orvosi vizsgálat után tetszés szerinti helyére útnak bocsátottak. Minket Sao Pauloba indítottak, tekintettel arra, hogy feleségem keresztszülei Liszkay Pál és családja már 1925 óta itt laknak Brazíliában.

A fogadtatás igen szívélyes volt. Egy pár napig kipihentük az út fáradalmait, majd Pali bácsi, aki az itteni Codigu gyárban, mint kazánkovács dolgozott és otthon is ezt csinálta, behozott engem mechanikusnak. Meg kell mondanom, hogy a reszelővel és kalapáccsal ott ismerkedtem meg voltaképpen. Mesterem Eszes Istenes József nevű Ada-i születésű magyar volt, aki nem hiába volt Eszes a neve, de mondhatom, hogy eszes ember volt. Neki köszönhettem, hogy lett belőlem mechanikus, mert sajnos addig annyit se értettem hozzá, mint tyúk az ABC-hez. Egy hónapi ottlétem után már a rajzok alapján végeztem munkámat, három hónapi munkaidő után pedig a munkakönyvembe a segéd bejegyzést kaptam, ami itt már 1/2 official-nak felel meg. Itt 7 hónapig dolgoztam ebben a munkakörben és volt alkalmam túlórázni is. Mikor a gyár felszámolt vidéki gazdaságba szerződünk, hol mint gépész szereltem és javítottam a gazdasági gépeket, feleségem pedig főzött. A természetben kapott lakás és termények nagyban segítettek ahhoz, hogy fizetésünk jelentékeny részét meg tudtuk takarítani. Ezután háztartási munkát vállaltunk, telket vásároltunk Sao Caetano do Sul-ban, melyen megkezdtük új házunk építését.

Müller Antal örm. és házörzője.

Müller Antalné új házuk
hátsó udvari virágoskertjében

3 év alatt házunk teljesen elkészült, berendeztük és végre megkezdhattuk életünket saját házunkban. Hosszabb utánjárás után sikerült újra elhelyezkedni a Thela Comercial gépüzemnél, hol felvettek mint mechanikust. Nem mondom, örültem, hogy munkahelyet találtam, de csak később tudtam meg, mi várt rám. Egy olyan szakmába avattak be, amely előttem ismeretlen volt. Ugyanis ottan traktorokat szereltünk össze, melyek Északamerikából érkeztek ládákban. Szorgalmas munkám ered-

ményeként áthelyezték a vízöntözési osztályra, melynek vezetését is hamarosan rábízta. Majdnem 5 évig dolgoztam ennél a cégnél, honnan összeköttetésem révén technikus állást kaptam a Perfuradore Nacional do Solo Ltd-nél egy mélyfúró vállalatnál. 4 hónap múlva miután a cég a fúrásokat beszüntette, áttett egy másik vállalatához, anyagfelvásárló és beszerző lettem. Ez az állásom nagy felelősséggel járt, mert széleskörű ismeretséget követelt a kereskedelem terén és ugyanakkor élveztem a cég igazgatóságának teljes bizalmát is. A hidépítéssel foglalkozó cégnél 8 és fél évig dolgoztam, mikor működését beszüntette.

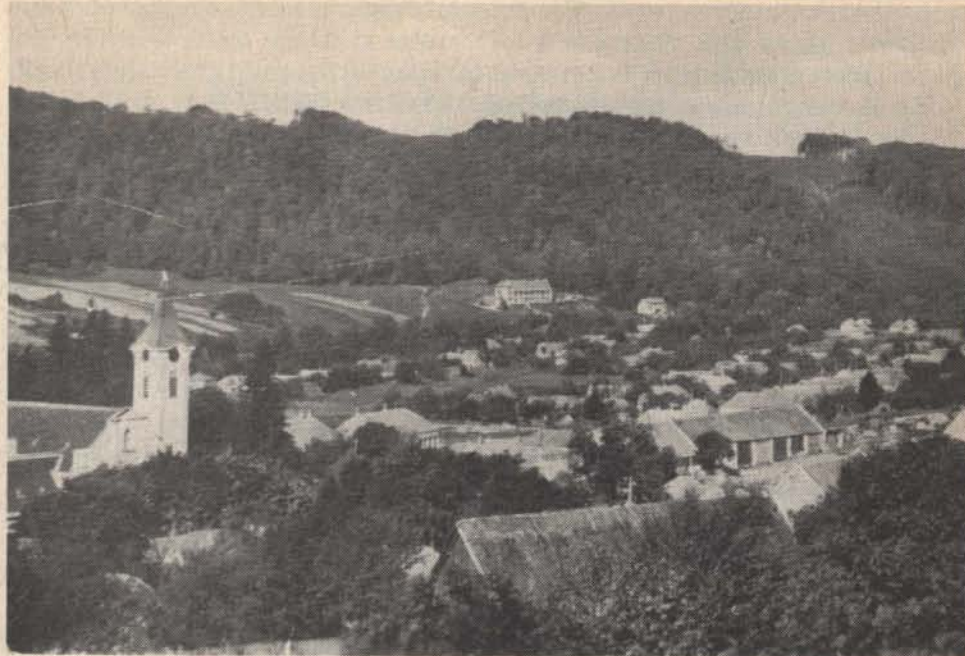
Utána Sao Paulo város szívében egy 400 fő befogadóképességű társaság automata garázsának vezetését vállaltam el, melynek 22 fő kiszolgáló személyzete volt. Nem volt nap, hogy egy-két felvonó csődöt ne mondott volna. Ez pedig óras kieséseket jelentett. 6 évet töltöttem ebben az idegőrlő beosztásban, mikor otthon maradtam pihenni. 7 hónap után újból munkát vállaltam, mint üzemvezető, mely alkalmazásban a mai napig is dolgozom.

Gyermekeim szintén megtalálták boldogulásukat.

Mónika Genovéva leányunk Ausztriában született, iskoláit már itt végezte, s középiskolái elvégzése után 5 évig mint titkárnő volt alkalmazásban a Volkswagen művek helybeli irodáiban. 1967. IV. 1-én férjhez ment Erhard Friedrich Kirchoff-hoz. Férje nagyon jó, jól kereső, szereti a családját, két gyermekük van, bodog emberek. Nekünk szülőknek nagy megnyugvás, hogy gyermekeinkkel minden rendben van.

Két unokánk Renata és Robert mindkettő iskolába jár, igen jó tanulók. Fiunk Richard Sao Paulóban született, iskoláit mint nővére itt, Sao Caetano do Sul-on végezte. 4 középiskola után mechanikusnak ment, tekintettel, hogy gépekkel és motorokkal szeret bajlódni. Sao Paulo-i cégnél dolgozik, hol Ford gyártmányú traktorok és Poclairn excavator gépekkel foglalkoznak. A fiam álma: Elmenni Kanadába, vagy az Egyesült Államokba megpróbálni ottan, hátha jobb körülményeket jobb életet tudna magának biztosítani.

Sok pofont kaptam az élettől, sok barátot ismertem meg, s sokat már nem ismerek. De mindig tele vággyal munkakedvem nem hagyott el. Mindig bíztam magamban, egy a végén csak majd győzni fogok — biztos révbe terelve öreg napjaimat, — hogy a megérdemelt nyugdíjból feleségemmel a még hátralévő időt zökkenés nélkül élvezhessük. Kérem a jó Istent napi imámban, hogy meghallgasson és legyen továbbra is velünk. Ha meghallgat, nem is kell mitől tartanunk.

Bakonybél (Veszprém vm.) Baloldalon az Árpádkorban alapított Bencés apátság templomával

V.B.

„Bakonyi látomás”

„Hárman megyünk. Három út.
Három élet. Három út.
Övék biztos. Hova fut az én utam? Hova jut?”

„Bakonyi látomás” c. verséből idézte Laci Bá' e sorokat, mikor a három fenyőt három jóbarát elültette a bakonybéli erdőszélén.

Harminc esztendővel ezelőtt az apátságra menekült a magyar katolikus élet kiemelkedő, ugyanakkor nemesen egyszerű alakja. Szerette a Bakonyt, ezért is vonult oda vissza. A csendbe, félre az ünneplésektől, a tapsoktól, a csendbe, az Isten csendjébe. Akkor nem viselte rendjének fehér öltönyét az azurkék övvel, melyet Feszty Masa művészi ecsetvonása örökített meg 1960-ban. Vadászruhában járta az erdőt. Az apátsági kőfalkerítésbe rejtett kapun kilépve az erdei uton jutott el hozzánk a magasságba nyúló nyárfák között, melyek mindegyike ezüst oszlopnak tünt az erdő hatalmas templomában. A völgyben a falucska tenyéryni foltja volt látható. Gyakran ült elgondolkodva az ablak előtt, nézve a felszálló párát a Bakony ér felett, melynek partján egy szomorúfűz ezüstös hajával játszadozott a szellő, vagy az alkony előregomolygását az erdőből. Vagy ő talán nem is látta, mert gondolatban akkor érett a vers, éde-

sek, ékesek, színesek, erdőből, mezőből, égből, földből, e világból, a túlvilágból. Maga sem vette észre mikor tört ki belőle önkéntelenül a papírra vetett gondolatsorozat, melyet mi lélegzet visszafojtva hallgattunk.

Ha jó hangulatban volt, nem kellett sokszor kérni, hogy szűk baráti körben kedvelt verseit szavalja, melyek között a „Királyfi három bána-ta...” és a „Mindenség balladája” mindig sorrakerült.

Hulló falevelek táncának megjött a bőjtje. Verőfényes hideg reggelre ébredt a természet. Megkezdődött a vadászat. A vakító zuzmarával diszitett, hóval prémezett dermedt ágak finom tetővé szövődtek fejük felett. Az érintetlen puha hófelület mindenről számot adott, ami az éj folyamán az erdőn, mezőn történt. Élvezetes volt egy-egy nyulvadászat ilyen időben, melyen Laci Bá' örömmel vett részt. Hosszú gyapjú sálját többszörösen a nyaka köré tekerte, lodenjára széles övet kötött, melyre első nyúlját boldogan hurkolta fel, nehéz volt a járás ezzel a teherrel. A nyúl csöpögő vére pirosra áztatta vadászharisnyáját, de tapsifülesét a vadászat befejeztét jelző kürtszóra sem tette le.

Fáradthatatlanul járta az erdőt a téli vadászutakon, majd ahogy nőttek a napok, melegedett a levegő, színesedett a rét, egyre hangosabb lett a világ a madarak énekétől. Megkezdődtek a kirándulások. Nótaszóra vettük lépteinket, mert a bizonytalan ingadozása vadászkocsit nem mindenki kedvelte a tavaszi esőzésektől kimosott erdei úton. Szépek voltak a Kőris hegyi kirándulások izgalmaival és élményeivel együtt. Zsiványpecsenye sütés a nagy szikla tövében elmaradhatatlan volt. S mikor a nap már-már lecsúszott a magas fák koronája mögé, a lombok áteresztették a lopódzva búcsúzó sugarakat: egy-egy rigó suhant a bozótba, megeresztett néhány fuvolás szólamot, amire valamelyik társa, talán riválisa válaszolt. A hangverseny azonban abbamaradt. Hirtelenül, mintegy adott jelre az erdő apró dalosai elhallgattak, s az erdőre a szélcsendes éjszaka tökéletes csendje borult.

A tűz lassan-lassan hamvadt, de újabb lángoknak kellett születni, mert Laci Bá' a nagy sziklán, a lángok megvilágításában szerette szavalni a „Vadócba rózsát oltok, hogy szebb legyen a föld”, „A kirándulás elmaradt” és sok más kedves versét. „Őszbeborult a Bakony” c. verséből meghatóan szálltak magasba a rímek:

„Őszbefordult a Bakony, Balladázó vad Bakony
A hold nézi fél-vakon, köd hályoggal fél vakon.
A fák vének. Komolyak. Százévesek. Komolyak.
Az erdőn köd gomolyog. Opálos köd gomolyog.
Gyalogúton lépdelek. Vándorbottal lépdelek.
Hullanak a levelek, emlékek és levelek...”

emlékek, ...Bakony-i kedves és fájó emlékek!

A három tülevelű daliává fejlődött azóta, fent a magasban egybefoly-nak amint egymást ölelgetik kinyújtott karjukkal. A harmadik jóbarát is belépett az örökkévalóságba és ott áll Isten színe előtt, Aki hitvalló pap-ját, az „Isten harsonáját” átöleli.

Utczás Mihály:

Vincze Sándor szds. halálára

(Elmondásra került az Adelaide-i (S.A., Ausztrália) Ref. és Ev. gyülekezetben 1978. IX. 20-án.)

Ide az Isten házába eljövünk, hogy imádjuk és dicséjük az Urat, hálát adjunk az Úrnak, könyörögjünk és kérjünk az Úrtól. A gyülekezet mai soronkívüli összejövetelének ezekből főként az a célja, hogy hálát adjunk az Úristennek, hogy számkivetett, s árva életünkbe közénk hozta Vincze Sándort. Ő férfi kora javát közöttünk élte le, magányos élete minden szabad idejét a magyarság szolgálatában töltötte és ezzel az adelaidei magyarság körében magának örök emléket állított.

Csak pár nappal ezelőtt volt a nap, amelyen visszavártuk őt körünkbe és — bár számolnunk kellett vele, hogy az Úristennek más az akarata — helyette halálának híre érkezett. Nem búcsúzunk Vincze Sándortól, hanem szeretettel emlékezünk rá és lerójuk tiszteletünket irányában, amit lelkes munkájával kiérdemelt. Tevékenysége az itteni magyar élet majd minden ágára kiterjedt és így talán a legtöbb ismerték őt, szerették őt, mindenkihez volt pár jó szava, s így a legtöbb honfitársunknak fáj az ő elvesztése, korai távozása.

Amikor ezt elmondtam, el kellett mondjam, mert nem mulaszthattam el, pedig én nem az összmagyarság nevében fejezem ki hálás emlékezésemet, hanem csak a csendőr bajtársak és a Szent László Rend nevében. Vincze Sándor 33 év után is a legderekabb csendőrbajtárs volt, a bajtársi közösség egyik megalapítója volt és mindvégig lelkes oszlopa maradt. Ő most kilépett egyre ritkuló sorainkból és már ott fent, a Hadak Útján menetel megszámlálhatatlan sok derék bajtárssal együtt. A Szent László Rend a számkivetett magyarság szolgálatában a messze átlagon felül tevékenykedőket hívja tagjai sorába és büszke rájuk, így Vincze Sándorra is.

Vincze Sándort nagyon szerette az Úr. Itt élt a számkivetettségben velünk 28 éven át. Megtette amit elvárt a Haza tőle és földi élete végén nem itt idegenben, hanem magyar földre, a Duna és a Tisza hullámaira visszahullva nyugszanak hamvai.

Vincze Sándor, amit tettél férfi munka volt, tisztelgünk előtted és áldott legyen az emléked. Az Úristen legyen Veled!

Erdélyi író, több magyar történelmi regény szerzője, a Florida-i Egyetem volt tanára. Az Amerikai Magyar Szépmíves Céh alapítója, vezetője és kiadója. Legutóbb angol nyelven jelent meg „Documented Facts and Figures on Transylvania” címen. 1978-ban köszöntötték barátai és tisztelői 70. születésnapja alkalmából.

Dr. Wass Albert

Kard és Kasza

(Részlet az írónak az Amerikai Magyar Szépmíves Céh kiadásában 1976-ban megjelent történelmi regényéből. „Szemtanuság” II. rész.)

...„A román csendőrök pedig jöttek, egyforma katonás járással, föl a dűlőúton az almáskertek tetejéig, onnan át az ócska kerítésen, neki a me-redeknek, melynek gerince alatt ott állt a nagy diófa s alatta a forrás. Elöl kék tányérkalapos, pisztolytáskás nagy darab, csontos őrmester, szeplős-képű, szőkebajszú, mögötte meg két fiatal csendőrkatoná. A vakember még ott ült mindég, hátát a diófának támasztva, mire nagy szuszogva fölértek. Mányi a ponyva alól lesett ki reájok.

Csurgott alá az izzadtság az őrmester szeplős ábrázatán.

— Mi a neved? — mordult rá barátságtalanul a fa tövében ülőre. — Mi dolgod itt s mit akart itt nálad az a sok ember? Mi?

A vakember előhúzott inge zsebéből egy gyűrött, szennyes papírost.

— Itt a csertifikátom — mondta nyugodt hangon.

Az őrmester felé nyújtotta. Az kikapta ujjai közül a papírt s belenézett.

— Koldulási engedély, he? Vak vagy?

— Nem azt látom, amit te látsz. Mondhatod hát, hogy vak vagyok.

— Neved Nicolae Buzat — olvasta az őrmester a papírról. — Furcsa név. Beszéded regáti. Mit keresel errefele?

— Istent.

— Hm — mordult föl ettől az őrmester — Istent, he? S azok, akik a falu-ból jöttek föl ide hozzád, azok is Istent keresik?

— Azok is — bölintott a vakember a fa tövében.

— Hm. Adjatok hírt, ha megtaláljátok — morogta félig gúnyosan, félig komolyan. — Szükségem lenne reá magamnak is. Ez meg kicsoda? — nézett be a ponyva alá. — Feleséged? Te vezeted a vakot? — mordult rá a meglapuló vénasszonyra.

— Én hát — felelte az bosszúsan. — Tán már azt se szabad?

Az őrmester legyintett egyet a levegőbe, csontos nagy kezével.

— Mit bánom én — morogta — holnapra ne legyetek itt, érted? Men-jetek odébb, mit bánom én hova. Érted, vakember?

Az megcsóválta a fejét.

— Valami nyomja a lelkedet, őrmester. Bánatot érzek benned, nagy bánatot.

— He? — ütődött meg az őrmester. — Miket beszélsz itt? Bolond vagy?

De a vakember nem felelt a kérdésre. Arca figyelő volt, mint aki titkos üzenetet hallgat.

— Mi baja a feleségednek, őrmester?

A nagy darab katona arca elveresedett. Katonáira nézett, akik ott álltak mögötte, bámulva.

— Mit álltok itt? — mordult reájok. — Eridjete le, az állam szölejébe és vegyétek számba a kapásokat, értitek? Onnan menjete le a malomhoz s nézzétek meg, hogy rendben van-e ott is minden! Mozogjatok!

A csendőrkatonák némán fordultak sarkon s már mentek is a szőlő felé. Az őrmester ránézett a vakemberre és nagyot sóhajtott.

— Azt mondták néhányan odalent a faluban, hogy te vagy a szent ember, aki mindent tudsz. Úgy látszik igazat mondtak. Bánat van bennem, a feleségem miatt. Hazaküldték Mócsról, a kórházból. Még a múlt héten. Azzal küldték haza, hogy nem tudnak már segíteni rajta. Hogy meg kell neki halnia...

Lehajtotta a fejét. Esetlenül állt ott a nagy darab, egyenruhás ember. Esetlenül, félszegen, majdnem kétségbeesetten.

— Isten jó — mondta halkán a vak — Isten mindenkinek tud segíteni. Mi a neved, őrmester?

— Teofil. Teofil Brabanov.

— Nem idevaló név.

— Besszarábiából menekültünk a feleségemmel, több mint harminc éve. Fiatalok voltunk akkor. Húszévesek. Hosszú időt töltöttünk együtt ezen az idegen földön. Innen oda, onnan ide. Hosszú időt. Nehéz időt. Sok nehéz időt. S most, hogy egy kicsikét jobban lehetne... még egy év s nyugdíjba mehetnének... nem igazság ez, semmiképpen sem igazság...

Elfordult s öklével letörölte néhány könnyet az arcáról.

— Eridj haza Teofil s modd meg az asszonyodnak, hogy Isten jó — mondta mély, zengő hangon a vakember. — Mondd meg neki, hogy Isten jó és Isten teremtette a világot, azt írja a szent könyv, érted? S ha Isten teremtette a világot és Isten jó, akkor minden, ami van, jó kell legyen, igaz, Teofil? Mint ahogy a jó almafa csak jó almát teremhet, mert egyebet nem tud. Érted? Ugyanígy Isten is, Teofil, csak jót tud teremteni, csak tökéleteset tud teremteni. Ezt tanítja a Biblia, Teofil. S tudod, ez mit jelent? Ez azt jelenti, hogy te se lehetsz egyéb, csak jó és tökéletes és a feleséged se lehet egyéb, csak jó és tökéletes. Gondolj az almafára, Teofil, ha másképpen nem tudod megérteni. Teremhet-e mérges bogyt az almafa? Ugye nem. Lehet-e Isten beteg, Teofil, gyógyíthatatlanul beteg? Ugye nem. Hát akkor lehet-e gyógyíthatatlanul beteg az, akit Isten alkotott? Lehet-e beteg egyáltalában az, akit Isten jónak és tökéletesnek alkotott, a maga képére, ahogy a szent könyv tanítja? Ugye, hogy nem. Eridj ht haza, Teofil és imádkozz. Mondd a feleségednek, hogy imádkoz-zék ő is. És mondd meg neki, hogy ne féljen, mert Isten szereti őt s akit Isten szeret, annak nem lehet baja. Érted? Ha nem is érted ma még, amit

mondok, ne törődj vele, Teofil. Csak imádkozz. S légy jó, Teofil, légy jó, mindenkire. Meglásd, egyszeribe jóra fordul minden.

A nagy darab őrmester csak állt s ingatta ide-oda a fejét.

— Hallom a szavaidat, vakember, de mégsem értem, amit beszélsz. Azt mondod, hogy legyek jó. De hogyan lehet valaki jó az én munkámban? Hazug tolvajokból kell kipofozzam az igazat, lesnem kell az embereket, hogy ki mit mond, ki mit tesz, kik hol gyűlnek össze és miért... vigyáznom kell, hogy féljenek tőlem a népek, mert ha nem...

Elhallgatott. Söhajtott egy nagyot. Megvakarta a fejét.

— Szépen beszéltél azért. Köszönöm.

— Ide figyelj Teofil — mondta halkán a vakember — a te bajod az, hogy amíg az emberek félnek tőled, addig te is félsz Istentől s ez nem jó. Istent szeretni kell, nem félni. De ezt csak úgy lehet, ha az embereket is szereted, akik Isten teremtményei, akár csak temagad. S azok is szeretnek téged. Olyan ez, mint a tükör, Teofil. Csúnya arcot mutatsz atükörnek, csúnya arc néz reád is vissza. Érted? Jó arcot mutass és jó arc tekint rád vissza. Tükör az emberi élet is, Teofil, csak hogy egy sokkal nagyobb tükör. Mélyebb tükör, másféle tükör. Nem vonalakat tükröz vissza, hanem gondolatokat. Cselekedeteket. Igyekezz, hogy jó gondolatokat s jó tetteket mutass a tükörnek, mintha csak Isten gondolna, s Isten cselekedne rajtad keresztül, feleségeden keresztül. Érted?

— Eridj most haza Teofil s mondd meg a feleségednek, amit tőlem hallottál. Aztán imádkozzatok együtt. Én is imádkozom értetek. S meglátod, a betegség, ami nem egyéb, mint árnyék, rossz álom, eltűnik az imádság fényétől, s megszűnik az ébredés pillanatában. Csak annyit tarts észben, hogy minden Istentől való és minden Istentől fakad. Körülötted s benned is, feleségedben is. Ha pedig észben tartod azt is, hogy Isten szeretet és jóság, tehát a valóságban egyéb sincsen, csupán szeretet és jóság és semmiféle tükör nem tükröződhet olyasmit, ami nincsen, akkor nincs is mitől félned, ugye? Eredj haza, Teofil. Légy jó, dicsérd Istent és imádkozz. S a te asszonyod élni fog. Eredj. Én most fölmegek a hegyre, egymagamban s imádkozom érted és a viláért.

Ezeket mondta a vakember, azzal tapogató kezével megkereste a botját, megmarkolta s lábra emelkedett a vén diófa alatt. Lábra emelkedett s lassú, biztos léptekkel, kezében a hosszú pásztorbottal megindult fölfele a gerincnek. Az őrmester tátott szájjal, megzavarodott tekintettel bámult utána.

Ment, nyugodt, biztos léptekkel föl a gerincig, ott hosszú botjával megkereste a mezsgye bokrai között az ösvényt, keresztül furakodott rajtuk s a mezsgye felső szélén megindult, szembe a délutáni nappal. A szőlők felett egy percre megállt s hallgatta a kapások halk beszédét a hegyoldalból. Magyarul beszéltek. Aztán valaki odalent fiatalosan fütyülni kezdte, hogy „patak alatt sulykolnak a jányok...” s még ki is cifrázta a sorok végét, mintha nádirigótól tanulta volna.

A vakember belemosolyodott ősz szakállába s szája önkénytelenül együtt formálta a szavakat a füttyszóval. A mezsgye sarkán egy előrenyúló szilvafa ága leverte fejről a szalmakalapot. Botjával megkereste,

lenyúlt utána s visszatette a fejére. Aztán kitapogatta a vízmosás árkat, átkelt rajta s a hosszú, nyugatnak húzódó kökényes mart mentében tovább haladt. Emberi szeme nem láthatta ugyan tova, messze, maga előtt a pujoni gerinc egyenes vonalát, a Vereserdő borzas fáit s tova délnek a szélesre táruló gyekei völgyet, mégis úgy haladt ott, mint aki mindezekről tud, mint aki járt már arra többször s ismer minden dombhajlatot, minden gerincet, minden ösvényt.

A kopott városi gúnyát viselő fiatalembernek, aki alig félóra múltával ugyanazt a nyomot követte, már sokkal nehezebb dolga volt. Újra meg újra meg kellett állnia, hogy tájékozódni tudjon.

A sok mart közül nem tudta, melyiket válassza s ide-oda tévelygett közöttük, hol aláereszkedve az alsóbbikra, ol visszakapszkodva a felsőre. Már-már azt is hitte, hogy eltévedt a kökényes martok között, amikor tova elől, ahol a szénafű felső sarka áthajol kissé a dombtetőn s összetalálkozik a martok kökényeseivel, egy nyeszlett kis cserefa alatt megpillantott egy üldögélő alakot, szalmakalappal a fején.

Sietve indult feléje. Hosszúhajú vénembernek tűnt. Háttal ült a dombnak, mint aki a völgyet szemléli, mely szélesre tárult odalent s felmutatta a halastavak megduzzadt vizét s a délutáni verőfényben elnyúló falut. Mikor a közelébe ért, a fiatalember megköszörülte a torkát, hogy jelt adjon magáról. De a cserefa alatt üldögélő öregember úgy szólt oda hozzá, mint aki már régen tud róla.

— Te vagy a pap? Ülj hát le, ha már itt vagy. Fáradt lehetsz.

A tegező szóra kissé elvörösödött a fiatal pap arca. Közelebb lépett, de nem ült le. Rápillantott az öregember fekete szemüvegére.

— Maga az a vakember, aki állítólag Istent látja? — kérdezte élesen.

A vakember elnevette magát, szelíden.

— Nem kell vaknak lenni ahhoz, hogy Istent lássa az ember. Te Isten szolgájának mondod magad, tudnod kell ezt.

A fiatal pap arca még veresebbre gyúlt.

— Tudod azt, hogy aki azt állítja, hogy látta Istent, az hazudik! — mondta ki keményen.

De a vakember nem haragudott meg a szavaktól. Inkább sajnálkozás volt a hangjában, amikor felelte:

— Te nem látod Istent? Pap létedre? Sehol?

A fiatalember kissé megzavarodott ettől. Hebegni kezdett.

— Hát azt nem mondtam, hogy sehol... a bibliában... hát igen, a Bibliában, ott megtalálom mindég...

A vakember söhajtott.

— Ülj le Péter. Ez a neved, ugye? Devecseri Péter. Apádat is így hívták. Jó ember volt...

A fiatal lelkész rámeredt a vak kodusra.

— Maga ismerté apámat?

— Arról is beszélünk majd — felelte az csöndesen — most azonban másról van szó. Azt mondtad, hogy vak vagyok, ki azt hazudja, hogy látja az Istent. Hát most vizsgáljuk meg, hogy melyikünk lát jobban. Tekints alá

a völgyre Devecseri Péter és modd meg, hogy mit látsz? De ülj már le, nem eszek meg.

A fiatal pap óvatosan leült a mart peremére, aztán alánézett a völgybe és mondta:

— Látom az állami halastavakat, melyek tova Gyekétől nyúlnak föl idáig s látom a zsilipes gátaikat, melyek elválasztják őket egymástól... látom a széles beton országutat, mely a völgy túlsó oldaláról átjön az innenső oldalra, a bölényes alatti gáton...

— Ahol valamikor a gázló volt — vágott szavába halkan a vakember.

A pap meglepetten nézett reá.

— Nem fontos — felelte a vak — hiszen árkokat ástak oda később, hogy levezessék a mocsarak vizét s az árkok fölé hídakat építettek. Kettőt. S két-hídnak nevezték azt a helyet, ahol az országút átjött erre az oldalra. De flytasd csak. Mondj el mindent, amit a szemed mondani tud. Érdekel.

— A közelső halstó fölött ott látom a falut. Blenisunak nevezik ma, de valamikor Bölényes volt a neve. A tó partjától egészen a domb laposáig házakat látok. Apró házakat. Lentebb régieket, fentebb újabbakat, cseréptetővel.

— Fákat látsz-e?

— Nagyon keveset. Nehány akácfát az országút mentén s néhány gyüfölsfát a házak között. A templom körül almáskertet. Új templom, románok temploma. Magyar templom nincsen...

— Egyéb fát nem látsz?

— Egyetlen-egy fenyőt. Nagyot, öreget. A falu piacán. Valamikor grófi park volt ott, abból maradt.

— S fent a falu felett? — kérdezte a vak — mit mutat a szemed?

— Az állami gazdaság épületeit. Valamikor a grófi udvarhoz tartoztak azok is, de most állami birtok.

— S fentebb?

— Legelő. Kopár legelő, más semmi.

A vakember sóhajtott.

— Hát ide figyelj, Devecseri Péter, hadd mondjam el neked, hogy én mit látok. Először is, ha nagyon csendben ülök, hallani tudom ide föl a fülemilék énekét. Sokan vannak s ilyenkor, nyár elején, egész nap énekelnek. Aztán hallani lehet az örvösgalambok bűgását a fenyvesekből. Mert az ott mind fenyves, Péter, az egész domb, ott a falu fölött. Sötétzöld, gyönyörű fenyves. Tisztásain mindenféle virág. Jázminbokrok. Orgonabokrok. Mogyorók. Tizenhatféle mogyoró és kilencféle diófa! Meg a rózsák... nézd azokat a rózsákat, Péter! A sötétvöröstől a hófehérig, minden színt meglelsz közöttük. Még kéket is! Kék rózsatövet, öreget, futórózsát, ott leled meg a nagy gledicsia alatt a ház sarkában...

Elhallgatott. Nehány pillanatig némán ült ott, aztán folytatta, halkabban.

— Hát ez az, amit én látok ott. S látok minden egyes fát és minden egyes bokrot, külön-külön. Érzem az illatukat, szinte érinteni tudom őket a kezemmel. S lent a völgyben, a falu házai alatt, nádasat látok. Zöld, susugó nádas. Tele madárral. Itt-ott tocsogók vannak a nádas mélyén, ott áll-

nak a gémekek, ott veszekednek a hódák, ott tanítják az élet mesterségére gyermekeiket a vadkacsák. A nádasokat apró kis ösvények szelik keresztül, azokon tologatja Broszkoj a luntráját vészától vészáig, csukát, pontyot keresve bennök, naponta kétszer. Sovány vénember ez a Broszkoj, de senki úgy nem ismeri a nádasat, mint ő. Nádirigó csivitel... hallod? Alacsonyan kering a nádi héjja. S aki estenként, csillaggyűléskor, lesétál a két-hídhöz, annak a füle megtelik a nádas ezer neszével, húzó vadkacsák szárnyának suhogásával s a lelke megtelik olyan szent békességgel, amilyen sehol máshol a világon nincsen...

Az utolsó szavakat már suttogva mondta, mint aki nem meri megtörni hanggal a varázst. Aztán csak ültek ott némán, a dombtetőn, az öreg vakember s a fiatal pap s a lassan aláhajló nyári nap melege szelíden símogatta arcukat. Lent az állami halastó csupasz partján motorcsónakát javítgatta egy állami halász s a beteg motor olykor felpufogott, aztán elhallgatott megint. Az országút kőszalagján gépkocsik siklottak tova. Átfurták magukat a hallgató falún s mentek tovább, anélkül, hogy megérintették volna.

— Érdekes — mondta egy idő múltával a vakember halkan — a ház megett, magos fenyők közé rejtve, van egy öreg-öreg körtefa. Olyan tisztán látom, hogy szinte érinteni tudom a kezemmel. Muskotálykörte terem rajta, leveses, zamatos. Volt idő, amikor apád vállára mászva értem csak el a legalsó ágát...

— Szentséges Úristen — riadt meg a fiatal pap és szinte rémülten meredt a hosszúhajú, szakállas, öreg, vak koldusra. — Miket beszél?! Nem lehet...!

— A ma urai nem ültetnek muskotálykörtét — folytatta halk szóval a vakember, mintha meg se hallotta volna a szót — diófát se... miért? Talán mert diófát is, muskotálykörtét is csak unokájának ültethet az ember, olyan lassan fejlődik a fája. S a ma urai vagy nem gondolnak a jövődövel, vagy nem látják benne unokáik sorsát... de gyere Péter, menjünk. Érzem az arcomon, hogy nyugvóban a nap. Eltelt az idő.

Azzal hosszú, nyugodt lépteivel megindult a kökénybokros mart mentén, vissza a laki szőlőknek. Örgébics pittyegett a bokorban, valahol lent a völgyben kutya ugatott s egy langyoskezű szellő elhozta a szénafű tölgyeséből a nap-szíttá lombok hűvös illatát. S a fiatal pap még mindég ott ült a domb tetején, a magányos kis cserefa alatt s úgy bámult maga elé, mint aki kísértetet látott s nem tudja elfeledni.

Aznap éjszaka újra felszöktek néhányan a faluból a szőlők feletti nagy diófához. Bajjal sújtott népek, ijedtek, alázatosak, sóhajtgatók. Batyukban hoztak ezt-azt, ami akadt, s amikor eltávoztak, békességet vittek magukkal a szívükben, hálát és egy szikrával több szeretetet, mint amennyiről azelőtt tudtak.

Késő éjszaka, hold fénye mellett, egy román ember is jött, aggodalmas ember. Pénzt kotort elő a zsebéből s azt nyújtotta oda, félszegen, a vakembert kísérő öregasszonynak. Átok van a félkarjában, mondta, válltól lefele mozgatni se tudja s a doktorok se tudtak segíteni rajta.

— Mit tett a kezed? — kérdezte a vakember a ponyva alól.

— Embert ölt — felelte a román — jaj nekem...!

— Beszélj róla.

S az ember beszélt. Jó óra hosszat beszélt ott a hold sápadt fénye mellett, a kis forrás tövében, melynek remegő vizében darabokra törtek a holdsugarak.

— Azért ütötted belé a kést, mert magyar volt, ugye? — kérdezte végül is a vakember a ponyva alól.

— Azért.

— Megkötözték, félholtra verték s te mégis kést ütöttél beléje?

— Jaj nekem, jaj...

— Mi a neved?

— Szeke Juon.

— Ide figyelj hát, Szeke Juon. Eredj el holnap reggel a magyar paphoz, érted? S mondd meg neki, hogy keresse meg a nagy könyvekben dédapád, meg ükapád nevét. S meglátod, hogy nem Szeke volt az, hanem Szöke s magyar vagy te, nem pedig román. Ezért esett beléd az átok, mert önvédre emeltél kezét s testvérgyilkos lettél...!

— Jaj nekem — nyögött föl az ember — váj de minye!

— Mondd meg a magyar papnak, hogy tanítson meg magyarul, mert vissza kívánsz térni a testvéreidhez. S mikor először elmondod az Úr imádságát magyarul, a magyar templomban, megváltódik a benned gyötrődő átok s megmozdul a karok, ép lesz újra, akárcsak a másik. Eredj.

Az ember szót se szólt, csak lehajtotta a fejét s elindult az éjszakában, haza.

— Megteszi-e? — kérdezte sűgva az öregasszony a ponyva sötétjében.

— Meg — felelte a vak s magára húzta a pokrócot az éj hűvöse ellen — lelkiismerete tette reá az átkot s csak lelkiismerete oldhatja föl...

Másnap kora reggel újra emberek jöttek. Még csak alig virradt. Volt aki Földvárról jött át, volt aki Buzából. Asszonyok síró, nyöszörgő gyermekeket hoztak, kendőbe csavarva. S a vakember beszélt nekik a szeretetről.

Végül megkereste a botját s lábra kelt a diófa alól.

— Elmegyek kissé, hogy magamra legyek — mondta — tegyél egy kis sajtot a tarisznyámba, meg kenyeret. Elballagok a szénafűig s talán még a tóhoz is aláereszkeszem, ki tudja.

Aztán nyakában a tarisznyával, kezében a bottal, nekiindult a negynek, akárcsak az előző napon. Most azonban nem a mezsgye mentét választotta, hanem jobbra tért s megkereste, kitapogatta botjával a gyalogutat, mely a búzai földek között vezetett tova s azt követte szénafüvekgig. Ott elhevert egy ideig, a tölgyek árnyékában s hallgatta a mátyásmadarakat meg a gerlék bűgását. Aztán lábra kelt újra s mindenütt a fák szegélyét követve aláereszkesedett a rétekgig s azok mentén a tóhoz.

Síma útra bukkant s ez meglepte kissé. Hallgatódzott, de nád nem suhogott sehol. Orrában ott érezte a víz szagát s alighogy letért az útról vízbe lépett a lába. Egy ideig haladt a víz mentén, fát, nádat vagy legálább is egy fűzest keresve, de hiába figyelt, hiába hallgatódzott, hiába

tapogatta botjával a víz partját. Sehol egy fa, sehol egy nádszál, sehol egy bokor. Csak a víz, s a víz fölött az út, s az út fölött török-búza-föld. Vadkacsák szárnya nem suhogott sehol. Hódák nem sivalkodtak, nádirigó nem csacsogott. Néha hal csobbant a vízben s néha a tavon túl valahol tovakatolt egy gépkocsi.

aztán egyszerre csak beszéd hangja ütötte meg a fülét. Evező koppant csónap oldalán. Víz loccsant. Hangosabbá vált a beszéd. Idegen csengése volt. Időbe került, míg fölismerte: csónakosok németül beszéltek a tavon. Fiatal hangok voltak.

A vakember állt az út szélén és figyelte a német beszédet. Valaki térképét nézhetett.

— Ez itt előttünk Blenisu — mondta egy mély férfihang — valójában Bölényes a neve. Emlékeztek a régi fényképekre, amiket otthon mutattam? Valahol ott a dombon volt a ház...

Csengő gyerekhang szólt közbe.

— A képre emlékszem papa, de azon minden egészen más!

— A tó kisebb volt — mondta egy másik hang, leányé lehetett — és fák voltak mindenütt, sok fa!

— Kivágták a fákat — magyarázta egy asszony hangja, komolyan — az egész vidék képe megváltozik ettől...

Aztán egy ideig csak az evezőket lehetett hallani.

— Ha nem lett volna háború, most itt élnénk...? — kérdezte az előbbi gyermekhang, aggodalmasan.

— Ha nem lett volna háború, mama nem ismerhette volna meg papát, te buta — felelte a lenáy hangja — és akkor mi se lennénk! Igaz, mama?

Tréfa felel a gyermeki kérdésre. Nevetés csilingelt a tó felett. Aztán az evezőcsapások halkulni kezdtek. A csónak lassan tovasiklott s a német beszéd egyre távolabbról hangzott. Már meg se lehetett érteni a szavakat.

Átellenben valahol elordította magát valaki, a tó túlsó partján. Oláhul.

— Moj gligore, moj!

— Há? — felelt vissza messziről egy másik kurjantó hang. Mintha a miklósdombi legelők felől hangzott volna.

— Hozz le tűzifát a német turistáknak, hallod? Ide a sátrakhoz! Hallod?

— Dá Hozom! Hozom — felelte fentről a másik.

Aztán újra ráhullt a világra a csönd.

A vakember leült az út szélire. Aztán csak ült ott, sokáig, magába görbedve s figyelte a tó csöndjét. Távoli beszéd tépett foszlányait, melyek mintha messzi idegen csillagzatról szűrődtek volna alá s értelem nélkül veszttek el a hallgatag dombok között. Távoli kacagást, melynek nyers, fiatal csengése szinte sajgó sebeket horzsolta a völgyre nehezedő emlékek kopaszra vénült, simára koptatott hátán. Mint amikor temető-kert csöndjét éhes csecsemő rívása riasztja.

Ült, ült a vakember és talán életében először érezte, hogy öreg és fáradt. Enehezedett lelke, kapcsolatot keresve az örökkévalóság nyugalmaival, Isten hullámhosszára próbált rákapcsolni. De lassan ment az is, nehézkesen. S a békesség derűje tépett foszlányokban tért vissza csupán,

mint amikor szélsodorta fellegek közül cafatokban hull alá a napfény, záportól könnyes dombokra.

Sötét éjszaka volt már, amikor a vakember nagykalapos, botos, szikár alakja megjelent a laki szőlőgerinc bokrai megett, belerajzolódva a csillagporos égbolt puha bársonyába. A nagy diófa alatt kicsike tűz égett. A szökdelő lángok fénye megvilágította a sátor ponyváját, megcsillant lentebb a orrás nyugtalan vizén és rávetődött két emberi arcra. Az egyik Mányi volt, az öregasszony, ki parázs fölött bálmost kavart az üstben, paraszti fajtájának évszázados türelmével az arcán. A másik idegen nyugtalansággal forgatta a fejét ide-oda s amikor a botos, kalapos ember alakja föltűnt a gerincen, lábra is szökött s fejébe nyomta tényérsapkáját. Teofil volt, a csendőrőrmester.

— Már azt hittem, elvesztél a sötétben — szakadt fel belőle a szó — eltévesztetted az utat!

— Az én számomra nincs sötétség — felelte mély zengő hangon az érkező — s akik Istennel járnak nem táveszthetik el az utat!

— Szent ember vagy, tudom — mondta az őrmester, áhitattal a hangjában — meggyógyítottad a feleségemet...! Azért jöttem s azért vártam rád, hogy megmondhassam.

A vakember leért a tűzhöz.

— Nem én gyógyítottam meg az asszonyodat, Teofil — mondta egyszerűen — Isten gyógyította meg. Te magad gyógyítottad meg — tette hozzá, miközben leült a tűz mellé — abban a pillanatban, amikor megértetted az igazságot, hogy Isten szeretet.

Az öregasszony cseréptál után nyúlt s egy nagy merőkanállal kitálalta beléje az illatos, friss bálmost. Fakanalat tett melléje s odanyújtotta a vakembernek.

— Egyék hát — mondta — friss bálmos. Készítettem hozzá öntött salátát is, ahogy szereti. Amott leltem a mart tövében.

Azzal elébe tett egy másik cseréptálat is.

— Szent ember vagy — mondta az őrmester, esetlenül és hallani lehetett a hangján, hogy majdnem elsírta magát — megmentetted a feleségemet... rá se lehet ismerni! Kacag, mint régen, öntözi a virágokat, még dalol is! Mindenki összecsapja a kezeit, aki látja! Hiszen két nappal ezelőtt még lábra se tudott állni s az orvosok azt mondták...

— Feledd el, amit az orvosok mondtak — szólt rá a vakember a tűz mellől és belekanalazott a párolgó bálmosba — s csak Istenre figyelj.

— Meg akarom köszönni neked, szent ember, a csodát, amit tettél — folytatta az őrmester s a tűz lobogó fénye könnyet csillantott meg a szemében — mit adjak neked? Pénzt? Házat szerzek számodra, letelepülési engedélyt, ha itt akarsz maradni! Ha itt maradsz, szükségét nem szenvedsz, ameddig élek! Sokkal tartozom neked, szent ember.

A vakember ette a bálmost, meg az öntött salátát. Lassan, élvezettel ette. Fent a búzai erdő szélén őzbak riasztott s a mély böffenések megremegtették az éjszaka bágyadt csöndjét.

— Istennek tartozol, Teofil, nem nekem — mondta lassan, két falat között — s a jóért cserébe jóval kell fizess, ha azt kívánod, hogy meg-

maradjon az áldás. Légy jó mindenkinek. Légy igazságos mindenkivel s nem lesz mitől félned.

A csönd ránehezedett a szőlőhegyre. Csak a vakember kanala koppant olykor a cseréptányéron s néha pattant a tűzbe vetett fa. Az őrmester állt s bámult maga elé.

— Az én hivatalomban nehéz jónak lenni mindég — vallotta be halkan, szinte bocsánatkérőleg, a nagy darab, veresképű ember — s ami az igazságot illeti... az nem az én kezemben van. Ha az én kezemben lenne...

A befejezetlen mondat csüngve maradt a levegőben, az éj sötétje mögött.

— Szeretnél hazatérni, Teofil? — kérdezte halkan a vakember — Haza Besszarábiába?

— Hogy szeretnék-e? Félkaromat adnám, szent ember! Apámnak földje volt ott, szép, fekete földje, negyvenhat hold, síma mint az asztal... egyik felől patak határolta, másik felől erdő. Házunk ott volt, a patak partján. Még dédapám építette volt s nagyapám is épített hozzá, apám is... elkeseredik bennem a lélek, szent ember, amikor arra gondolok, hogy oroszok vannak ott ma... talán le is bontották ezóta a házunkat, mit tudom én.

Öklét a szeméhez emelte, könnycseppet törölt el vele.

— Teofil — mondta halkan a vakember és nagyon szelíden — soha sem gondolták még arra, hogy itt meg te vagy az orosz?

A nagy, egyenruhás ember döbbenve állt ott.

— Mit mondtál? — hebegte.

— Ha vissza kívánsz térni a magad földjére, Teofil és békességben élni, akkor előbb vissza kell add a békességet azoknak, akiktől itt elvetted s a földet is azoknak, akiknek nagyapja s dédapja házakat épített ezen a földön, mint ahogy a te dédapád épített volt a te számodra ott, túl a hegyeken. Gondolkozz ezen, Teofil.

Újra rájok hullt a csönd. Harmat gyűlt a füveken s Földvár felé megsápadt az ég. Ott bujkált már valahol a hold a gerinc megett.

— Mennem kell — mondta az őrmester s megigazította fején a sapkát — s amint mondtam: ha kell valami, csak szólj. Amíg élek, nem felejttem el, amit tettél. Noapte buna... jó éjszakát!

— Legyen veled a Jóisten, Teofil.

Magukra maradtak. Kifáradtak a lángok, a tűz hamvadni kezdett.

— Mi történt? — kérdezte hosszú idő múlva az öregasszony, halkan — valami történt, megéreztem tüstént, amikor ide ért...

A vakember lehajtotta a fejét, aztán mélyet sóhajtott.

— A múlttal találkoztam, Mányi, meg a jövővel. A kettővel együtt s ez kicsikét megzavart. Majd beszélek róla máskor. Nem most.

Az öregasszony szó nélkül összeszedte az edényt, a maradék ennivalót s elrendezett mindent a ponyva alatt. Mire végzett ezzel, a hold már ott kuporgott a földvári gerinc borzolt tölgyein s ezüstporral hintette be a dombokat.

— Hallod? — emelte föl hirtelen a vakember a fejét — Vadkacsák!

Valahol fönt a csillagos ég párás magosában szárnyak suhogtak.

— Hát mégsem üzték el valamennyit, Mányi! Mégsem üzhették el valamennyit!

Figyelték a távolodó suhogást, míg tova Gyeke felé el nem veszett az éjszaka csöndjében.

— Itt maradunk...? — kérdezte halkán az öregasszony és hangjában sóvárgás volt, meg aggodalom.

— Az Úristennel maradunk, Mányi — felelte a vakember lassú szóval — az Úristennel. Magyarok számára egyéb hely ma nincsen...

— VÉGE —

KÖZÖSSÉGI, EGYESÜLETI ÉS TÁRSADALMI ESEMÉNYEK

Ausztrália

Melbourne (Victoria) „Közel húsz évi kényszerű szünet után ismét megünnepeltük a Csendőrnapot. Február 18-án jöttünk össze Dr. Szentandrassy Elekék Daylesford-i nyaralójának nagy és remek kertjében. Ez kb. 100 km-re van Melbourne-től, de azért a bajtársak csaknem teljes számban azon megjelentek. Összesen 45-en voltunk jelen. D.e. 10 órakor kezdtünk gyülekezni és az utolsó csoport este 8-kor indult haza. Szentandrassyék voltak a házigazdák és ezt a hivatásukat a hagyományos magyar vendéglátást messze fölülmuló módon teljesítették. Már napokkal előtte sütöttek, főztek, így a megjelenteket már feldíszített, megterített asztalok várták. Lexi fáradthatatlan volt a vendégek fogadásában és az ital kínálásában, míg felesége Belluska pedig az ételek tálalásában és kínálgatásában. Minden bajtárs elhozta a maga ételét, italát, de bizony a nagy ebéd és vacsora után csaknem mind hazavitte. Lakodalmat felülmuló trakta volt hangos berugások nélkül. Ebéd után a kertbe vonultunk, ahol a házigazda ünnepélyesen üdvözölte a megjelenteket, majd felkért, hogy mint legidősebb tartsam meg az ünnepi beszédet. Annak elhangzása után Lexi felkérte a bajtársakat, hogy csendőr újságunk előállításának költségeihez hozzájárulásul adakozzanak. Az adakozást a saját adományával nyitotta meg. Kinyíltak a csendőr pénztárcák és a bajtársak olyan meghatóan adakoztak, hogy annak eredményeként most egy 402 kanadai dollárról szóló csekket küldhetek. Ilyen hosszú szünetelés és zárkózottság után a bajtársi nemeslelkűség eme nagyszerű megnyilvánulása meghatott és büszke voltam és vagyok csendőr bajtársaimra, de ugyanúgy büszke vagyok a csendőrasszonyokra is, akik odaadó és önfeláldozó munkájuk és loyális együttérzésük nélkül ez a nap nem lett volna ily gyönyörű nap.

A gyűjtés után Szentandrassy Lexi indítványt tett, hogy miután én 30 évi működésemben 76 éves korommal elfáradtam, a vezetéstől vissza akarok lépni, tehát új vezetőt kell jelölniök. A választás Bánkúti József őrm. bajtársunkra esett, aki erre rátermett és akinek háza közelében a

legtöbb bajtárs lakik. Bánkúti a vezetői tevékenység ellátását elvállalta, mire én biztosítottam, hogy minden örömmel támogatni fogom. A napokban adom át neki előjegyzéseimet. Beneteket arra kérlek, hogy az újságcsomót most már neki küldjétek. A magam részéről nemcsak megnyugtató, de boldoggá is tesz az a tudat, hogy Melbourne-ban poraiból feltámadt a bajtársi élet és amíg egy csendőrbajtárs is él, lesz is! A fényképek sajnos nem sikerültek, de ha a mozifilmek jők lesznek, azokból vagy küldök, vagy küldetek nektek. Egészségileg jól vagyok. Ugyanezt kívánva nektek is, Mindnyájotoknak igaz magyar csendőr bajtársi szeretettel öllek: Pali Bányátok. 1979. II. 27.”

A Szerkesztőség és Kiadóhivatal gratulál a szép összejevetelhez, további sikert kíván az új csoportvezetőnek és hálás köszönettel bevételezi a hozzájárulást a Bajtársi Levél javára. Szerk.

ADELAIDE (S.A.) A délausztráliai bajtársak a Csendőrnapot ez évben február 18-án tartották meg, hagyományos egézsnapos összejevetel keretében a Botanikus Park óriási, árnyas fái alatt hozzátartozóik és csendőrbárátok nem csökkenő számban való részvétele mellett. A hetekig tartó hóhullámot kellemes idő váltotta föl, ami ugyancsak javára szolgált a megjelenésnek. Az ebéd elfogasztása után az aznapi rádió műsort hallgatták meg, melynek során ismert katona-induló elhangzása után a rádió köszöntötte a Csendőrnapot tartó bajtársakat és eljátszotta a „Már én többet zsandárkaplár nem leszek...” c. ismert nótát. Utána a csoportvezető Utczás Mihály szds. méltatta a nap jelentőségét és nagy örömeinek adott kifejezést, hogy a 700 km-re lévő „szomszéd vár” a Melbourne-i bajtársak ugyanazokban a percekben Daylesfordban, szintén szabadban, gyönyörű környezetben — és sok-sok év után először — Csendőrnapot tartanak, melyre megelőzőleg elküldötte szerető üdvözlőleveleit.

Utána beszámolt a Melbourne-ban tartott 4. Ausztráliai Találkozóról, melyen az Adelaide-i magyar ifjak rendkívül szépen és sikeresen szerepeltek. Beszédében elbúcsúztatta ez alkalommal is Vincze Sándor szds-t, a csoport egyik megalapítóját és egyik leghűségesebb tagját, aki a helyi magyarságnak is igen jeles személyisége volt. További vesztesége volt a csoportnak a múlt év végén Dr. Krassay Antal, a csendőrök még otthoni régi nagy barátja, tb. tagja a csoportnak. Az elhunyt összesen 8 bajtárs emlékének egy perces néma felállással áldoztak. Végül bejelentette, hogy rövidesen megkezdődik a 100 éves évforduló megünnepelésének előkészítése. A Csendőrnapi méltatás után Berekally István bs., a MHBK helyi főcsoportjának vezetője köszöntötte a bajtársakat. A megjelentek száma pontosan 50 volt, ebből bs. 15, köztük kettő olyan, akik 30 év óta először jelentek meg. Néhány bs. büszkén elhozta aranyos kis unokáit is. A megjelentek a késő délutáni órákig maradtak együtt jó hangulatban. A csop. vez. a csoport nevében 206.62 dollárt küldött a Bajtársi Levél támogatására. (U.M.1979.II.27.)

McCrae (Victoria). A hagyományos három évenként megismétlésre kerülő Magyar Találkozó adta meg a gondolatot bajtársainknak, hogy a Melbourne-ban megrendezésre kerülő 4. Találkozó alkalmával külön is összejöjjenek. Péterffy Zsombor szds. bs. és felesége vették kezükbe az